

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Zuzana Terry

Role baru v migraci

Adaptace a integrace anglofonní menšiny v České republice

Vedoucí práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

Praha 2014

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala rodičům za jejich nekonečnou podporu, manželovi a dětem za jejich nekonečnou trpělivost a v neposlední řadě vedoucí mé práce za podněty a rady při realizaci práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a řádně jsem odcitovala veškerou použitou literaturu a prameny. Souhlasím s jejich eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě. Práce nebyla použita k získání stejného či jiného titulu.

V Praze 26.6.2014

.....

Zuzana Terry

OBSAH

- 1. Úvod str. 6**
- 2. Kontext anglofonních migrantů v České republice str. 6**
 - 2.1. Anglofonní migranti v ČR str. 6**
 - 2.2. Migrace expatů do ČR str. 7**
 - 2.3. Profil expatů v literatuře str. 8**
 - 2.4. Motivace příjezdu expatů str. 10**
- 3. Expatské sociální sítě str. 11**
- 4. Teoretická východiska str. 12**
 - 4.1. Transnacionalismus str. 13**
 - 4.2. Adaptační strategie str. 14**
 - 4.3. Integrace v cílové zemi str. 15**
 - 4.4. Nové instituce v migraci v důsledku transnacionální povahy migrace str. 15**
 - 4.5. Bar jako místo sociálních vazeb str. 15**
 - 4.5.1. Expat bary str. 15**
 - 4.5.2. Bar jako instituce str. 16**
 - 4.5.3. Pohostinství a migrace str. 19**
- 5. Položení výzkumné otázky str. 20**
- 6. Metodologie výzkumu str. 20**
 - 6.1. Techniky sběru dat str. 20**
 - 6.1.1. Zúčastněné pozorování a neformální rozhovory str. 20**
 - 6.1.2. Polostrukturované rozhovory str. 21**
 - 6.2. Výzkumný vzorek str. 21**
 - 6.2.1. Expat bary str. 21**
 - 6.2.2. Aktéři a informátoři str. 23**
 - 6.2.2.1. vymezení informátorů str. 23**
 - 6.3. Analýza str. 25**
 - 6.3.1. Pozice výzkumu str. 25**
 - 6.3.2. Analýza polostrukturovaných rozhovorů str. 25**
 - 6.3.3. Analýza zúčastněného pozorování str. 26**
 - 6.4. Etika výzkumu str. 26**
- 7. Bar jako místo pro migranty str. 26**
 - 7.1. Příběh baru str. 26**
 - 7.2. Popis baru v dnešní podobě str. 28**
 - 7.3. Aktéři baru 30**

7.3.1. Pozice regulars v expat baru 30

7.3.1.1. Přísná a milující matka str. 30

7.3.1.2. Pan ředitel str. 31

7.3.1.3. Tichý společník str. 32

7.3.1.4. Obsluha str. 32

7.3.1.5. „Rodina“ regulars str. 33

7.3.2. Ostatní hosté - režim návštěv str. 35

7.4. Významy baru pro regulars str. 36

7.4.1. Bublina str. 36

7.4.2. Proces změny str. 40

8. Závěr str. 42

8.1. Povaha expat baru a jeho rodiny str. 42

8.2. Interpretace expat baru a jeho teorií str. 44

Literatura str. 46

Internetové odkazy str. 47

1. Úvod

Globalizovaný svět je spojen s migrací. Toky migrantů mění tvář cílových zemí, ale zároveň mění tvář těch, kteří přicházejí. Uvažování o těchto proměnách může být mnohvrstevnaté. Může se týkat společnosti, skupin či jedinců. Může se týkat kulturních prvků stejně jako povahy sociálních vztahů. V tomto chaosu změn, hledání a nalézání sebe sama nám mohou vystoupit jako podstatné různé ostrůvky sociální reality.

Jedním z takových ostrůvků jsou bary, které jsou majoritou i samotnými migranty chápány jako specifická místa, kde se odehrává cosi specifického, odloučeného od života majority, a aktivizující nějakým způsobem sentimenty, sociální vztahy či kulturní vědění minority, resp. migrantů.

Kolorit takových míst jsem poznala ještě před zahájením své práce. Uvědomovala jsem si, že je to svět, který tak trochu nepatří nikam a zároveň je zde otevřen významům, které člověk sdílel v jiných prostorech. Začala jsem se ptát po podstatě těchto míst, hledala reprezentanta expat barů, získala pro spolupráci jeho „obyvatele“ a interpretovala tuto zakoušenou sociální realitu na pozadí vlastní zkušenosti člověka, který také migroval a dodnes se pohybuje mezi kulturami.

2. Kontext anglofonních migrantů v České republice

2.1. Anglofonní migranti (expati) v ČR

Migranti ze „západních“ zemí se v České Republice ve větším množství objevují až v 90. letech, po otevření hranic širší „západní“ veřejnosti, pro kterou bylo do té doby velmi obtížné naše hranice překročit. Po roce 1989 byl ze strany „západu“ velký zájem o státy Východní Evropy a i do ČR přijelo mnoho dobrodruhů, vzdělavců, ale i lidí s úmyslem pomoci vybudovat fungující demokracii v České Republice (Hanzlíková 2012). S touto migrací je spojena představa importu zahraničního kapitálu a elitního knowhow (Hrdličková 2008). Tito migranti jsou velmi často nazíráni jako jedna skupina, hledisko jejich země původu je jen jednou z, ne nutně nezbytných, proměnných (Drbohlav Gärtner 2012), často jsou právě definováni, v kombinaci země původu a sociální pozice v migraci ve vztahu k majoritní společnosti.

Pro vyjádření sociální pozice ve vztahu k majoritě (ve smyslu nositelé kapitálu a knowhow) se používá řada pojmů, které v sobě zahrnují následující významy: 1. určitou distanci od české majority a 2. přetrvávající, a majoritou respektovaný, vztah k zemi původu (pravděpodobně právě pro původ žádoucího kapitálu a knowhow), a 3. zejména vymezení oproti migrantům ze třetích zemí (myšleno východních). Do jisté míry je tak i respektována

jejich emická perspektiva.

Samotní aktéři se označují jako „expats“ případně expatriants, což se do českého jazyka překládá různým způsobem. Někteří autoři se přiklánějí k české variantě odvozené od repatriantů – expatriant (Hanzlíková 2012), jiní od slova patriot – expatriot (Drbohlav Gärtner 2012), někteří respektují emický pojem expat.

Ve své studii se přidržím termínu expat, jako odrazu emické perspektivy aktérů, vlastní antropologickému přístupu. Definiční rámec termínu pak převezmu ze stati Hanzlíkové (2012). Expat je migrant, který přichází do České republiky z vyspělých západních zemí. Expat přijíždí do ČR s cílem zde nějakou dobu žít, nevyklučuje žít zde trvale, a zároveň také nevyklučuje ani návrat do země původu, případně do země třetí. Termín používaný v Drbohlavovi, Gärtner (2012) posunuje skupinu expatů do jiné, ekonomicky a statusově vyšší roviny, která mému výzkumnému tématu a aktérům v tomto výzkumu neodpovídá, budu se tedy držet výše zmíněného termínu, tak jak jej definovala Hanzlíková (2012).

Expatská komunita má v České republice a především v jejím hlavním městě svou tradici. Během 90 let se tato skupina imigrantů, kteří z počátku přijeli ze zvědavosti, za dobrodružstvím, za vidinou snadného výdělků nebo s úmyslem osvěty, etablovala ve velkých městech a především v Praze v komunitu expatů.

Expatri přicházejí z mnoha států západních zemí, v literatuře jsou představeny skupiny španělských (Sečková 2007), francouzských (Rádiová 2006), nizozemských a německých (Drbohlav Gärtner 2012) expatů a zahraničních studentů. Nicméně největší prostor je dán anglofonním migrantům. Přestože je anglofonní skupina expatů složena z občanů různých zemí, je v literatuře často reprezentována zejména migrací ze Spojených států amerických, odráží tak skutečnost procentuálně zcela nejvyššího zastoupení migrantů z USA v anglofonní migraci v České republice. Bohužel v literatuře není reflektována zajímavá skutečnost těsného propojení anglofonních migrantů z různých zemí původu.

2.2. Migrace expatů do ČR

Mezi nejvýraznější skupinu expatů patří anglofonní migranti. Anglicky se hovoří v mnoha zemích světa, primárním úředním jazykem je angličtina v těchto státech: Velká Británie, USA, Austrálie, Nový Zéland, Kanada, ale také Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincenc a Grenadiny, Trinidad a Tobago a jako jeden z hlavních úředních jazyků je v následujících státech: Irsko, Jihoafrická republika a několik dalších afrických států (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Angli%C4%8Dtina>). S ohledem na početnost migrantů z těchto

zemí v průběhu devadesátých let až do současnosti je možné uvažovat o jisté dynamice anglofonní migrace (viz Příloha č. 1 Tabulka č. 1., Graf č. 1).

V roce 1994 bylo anglofonních migrantů v České republice 5 597, což bylo přes 5,4 % všech dlouhodobě (více než 90 dní) usazených cizinců v ČR. Mezi těmito migranty převažovali ti, kteří neměli trvalý pobyt (ČSÚ). Kolik mezi těmito lidmi bylo takových osob, které měly v úmyslu odcestovat zpět, nebo naopak čekaly na obdržení trvalého pobytu, nelze z dat určit. Zdaleka nejvyšší zastoupení měly osoby z následujících zemí původu USA a Velké Británie. V následujícím roce 1995 se počty ještě zvedají, v roce 1996 lehce klesly a v letech 1997 až 1999 se počty více méně ustálily na počtu okolo 6,4 tisíc osob s propadem v roce 2000 a následujícím lehkým růstem v letech 2001 a 2002, v roce 2003 nastal opět slabý propad a od roku 2004 (vstup ČR do EU) nastal poměrně silný, v podstatě pravidelný růst, který se v roce 2008 zpomalil, ale mezi lety 2010 a 2011 poskočil nahoru téměř o 2000 osob, v následujícím roce se pak počet anglofonních migrantů zdržujících se v ČR téměř nezměnil. V roce 2012 bylo na území ČR 14 741 (ČSÚ) expatů z anglofonních zemí. Nicméně je zajímavé, že relativně silný růst počtu migrantů z anglofonních zemí nekopíroval jejich původní podíl na celkovém počtu migrantů. Zatímco v roce 1994 tvořila skupina expatů 5,4% všech migrantů v ČR v roce 2012 byl jejich podíl na celkové migraci již „pouhá“ 3,4% (ČSÚ).

2.3. Profil expatů v literatuře

Česká antropologická literatura se menšinou z anglicky hovořících zemí původu příliš nevěnuje, a v tomto kontextu komunity spojené pouze jazykem v zemi původu, v mé práci nazvané expaty, jako odraz emické perspektivy, ještě méně. Přesto několik děl na toto téma v České republice v poslední době vyšlo. Klíčové jsou práce z pera akademicky graduovaných akademiků (Gärtner, Drbohlav 2012, Hanzlíková 2012, Hrdličková 2008, Seiglová 2008), nicméně většímu zájmu se tato poměrně početná skupina těší především u studentů v podobě diplomových prací.

Literatura vychází stereotypně z předpokladu, že celá skupina expatů patří do skupiny finančně zajištěných imigrantů, a jejich pozice na trhu práce je oproti majoritní české společnosti zvýhodněná, a z tohoto pohledu pak také odvozuje jejich životní styl a strategie adaptace a integrace do české společnosti (srov. např. Hanzlíková 2012), s čímž se dá souhlasit pouze z části, tato pozice se netýká celé expatské společnosti. Často je v literatuře jako expatriot (Gärtner, Drbohlav 2012) skupina označována pouze její manažerská a profesionální část, která je pak úzce ohraničena nejen zemí původu, ale zároveň sociálně (Gärtner, Drbohlav 2012).

Témata, kterým se badatelé věnují, jsou v podstatě tři.

Jednak se texty věnují otázkám adaptace na český prostor, v hledáčku badatelů jsou otázky konfrontace dvou kulturních modelů. Buďto se autoři věnují obecně momentům, které vytvářejí pocity odlišnosti (Hrdličková 2008), nebo se úžeji věnují vybranému kulturnímu prvku (Hanzlíková 2012). Tyto analýzy pak interpretují buď v kontextu integrace do společnosti, nebo v kontextu utváření transnacionální identity. Hierschová (2010) se ve své bakalářské práci zaměřuje na životní strategie v procesu etablování v České republice. Další bakalářská práce pana Šlechty (2013) analyzuje rozdílnosti kultur americké a české a adaptaci amerických migrantů na českou společnost. Ve své podstatě tyto práce provádějí evidenci kulturních odlišností a reflexi těchto odlišností ze strany expatů.

Dalším, mému výzkumu ne příliš vzdáleným tématem, je otázka budování sociálních sítí v cílové zemi. Velkou soudržnost komunity expatů v České republice (opět s omezením na migraci z USA) vysvětluje, ve svém srovnání s americkými expaty ve Švédsku, kde tato komunita není zdaleka tak propojená a oddělena od majoritní společnosti, ve své diplomové práci Lenka Chvátalová (2009). Tuto skutečnost vysvětluje z části méně početnou a rozdílně strukturovanou expatskou společností ve Švédsku, kde je dle statistik většina imigrantů z USA studentů, zároveň švédská společnost má velmi dobré jazykové znalosti angličtiny a expaté tak nemají potřebu se sdružovat a vytvářet vlastní oddělenou komunitu, protože se snadno vmísí mezi místní majoritní společnost. Naopak zdůrazňuje potřebu „českých“ expatů se sdružovat právě kvůli jazyku (Chvátalová 2009).

Studie bychom také mohli rozdělit podle typu expatské skupiny (rozvedeno níže), která byla zkoumána. Zatímco studentské práce se věnují zejména expatům v pozici lektorů (a tedy z hlediska mého rozdělení skupiny expatů dle motivace příjezdu především na migraci „na zkušenou“, studie akademiků ve svých vzorcích mají i expaty – managery (Gärtner, Drbohlav 2012, Hanzlíková 2012, Hrdličková 2008).

O migrantech z anglofonních zemí pojednávají i další studie např. Siegllová (2012), nicméně s ohledem na to, že to jsou studie o studentech na krátkodobý pobyt zpravidla na jeden semestr a nikoliv o expatech, nejsou pro moji studii relevantní. Skutečnost krátkodobého, časově omezeného pobytu neumožňuje, ale zároveň také nevznáší potřebu, budovat si jakékoli sociální sítě mimo samotné studenty a míra adaptace na český prostor a integrace do cílové země je prakticky nulová, čemuž také napomáhá asistovaná migrace ze strany školy, respektive agentury.

Zcela pak chybí studie o expat skupině, která přijíždí do ČR z důvodů nespokojenosti

v zemi původu. Tedy skupině různých ekonomických strategií většinou ne vysokých manažerů, ale spíše menších podnikatelů a zaměstnanců různých zaměření. Tato skupina nebyla dosud takovýmto způsobem identifikována..

2.4. Motivace příjezdu expatů

O anglofonních expatech obecně není pramenná dokumentace. O motivacích migrantů lze tedy vycházet z literatury, která se váže dominantně k expatům z USA.

Hrdličková (2008) mluví o dvojí motivaci příjezdu expatů (Američanů);

- Obchodníci, podnikatelé a manažeři – patří sem specialisté v oboru bankovníctví, ekonomiky, personalistiky, realit, technologií apod. Američané z tohoto souboru respondentů jsou, až na ojedinělé výjimky, muži a věkově se pohybují přibližně mezi 25 až 65 lety, přičemž většině je mezi 35 a 45 lety. Tito Američané jsou majitelé vlastních společností či zastávají vedoucí funkce v mezinárodních firmách. Pobírají několikanásobně vyšší platy než druhá skupina Američanů – učitelé. Jejich životní úroveň a životní standard jsou v České republice o mnoho vyšší než by byly v Americe. Většina z nich byla do ČR vyslána zahraničními společnostmi ze země původu
- Učitelé anglického jazyka – v Praze učí anglický jazyk a pedagogickou činnost deklarují jako své hlavní zaměstnání, někteří vidí své poslání jako spisovatelé, herci, umělci... Nejčastěji se jedná o jedince ve věku 20 až 40 let. Nejpočetněji jsou zastoupeni svobodní muži s příznačně liberálním postojem k životu. Žijí studentským stylem života, netouží, až na výjimky, po kariéřním postupu. Většinou jsou zaměstnanci jazykových škol nebo se těmito školami nechávají najímat jako externí učitelé. Na české poměry si američtí učitelé angličtiny vydělávají nadprůměrné peníze. Někteří z nich se ještě vedle výuky angličtiny snaží žít jako herci v reklamách a v mezinárodních filmových produkcích. Přijížděli do Prahy (Hrdličková mluví pouze o Praze, pro jejich silnou koncentraci v tomto městě) na přelomu milénia na zkušenou, s touhou žít určitou dobu v nějaké evropské zemi, jejich ekonomickou taktikou je výuka angličtiny, hrají zde divadlo, či studují.

Obě tyto skupiny se od sebe navzájem odlišují životním stylem v České republice. Obvykle se spolu vzájemně nestýkají, zvláště manažeři a obchodníci se od svých spolukrajanů distancují (Hrdličková 2008).

Na základě literatury i mé zkušenosti ve výzkumu identifikuji v současné době v ČR čtyři skupiny anglofonních expatů dle motivace příjezdu:

- **Manažeři a profesionálové** – většina z nich do ČR přijela na základě kontraktu, s předem zajištěným prestižním zaměstnáním, převážně v mezinárodní firmě. Tato skupina se shoduje s první skupinou Hanzlíkové (2008).
- **Krátkodobé migranty, kteří přijíždí „na zkušenou“** - za účelem získání zkušeností, kdy většina z nich používá výuku anglického jazyka jako svou ekonomickou strategii, která jim umožňuje získat dostatek volného času k jiným aktivitám, k poznání majoritní kultury i k poznání místní mezinárodní společnosti. Většina těchto lidí je ve věku 20 - 30 let. Doba jejich pobytu je 1-2 roky. Tato skupina ovšem nevyklučuje prodloužení svého pobytu. Pokud zde tito migranti zůstávají i delší dobu, stávají se členy některé z ostatních skupin.
- **Usazení migranti, kteří do Čech přijeli z důvodů nespokojenosti v zemi původu** - kde jim ekonomická, sociální nebo kulturní situace nedovolovala vést život takovým způsobem, jakým by chtěli a expatský život v ČR jim toto umožnil. Jsou to často lidé, kteří si vrácení do země původu dokáží představit hůře, než přemístění do jiné země. Jejich zdroje obživy jsou různé, včetně výuky anglického jazyka a nižších manažerských míst. Jejich věk je různý od 25 po 65 let. Jejich pobyt je, pokud se rozhodnou pro Českou republiku, většinou trvalý.
- **Migranti z lásky** – migranti, různých zaměstnání, kdy s počátku je nejčastější ekonomickou strategií výuka anglického jazyka, jejichž společnou motivací je milostný vztah s příslušníkem majority. Skupina je zpravidla od 25 do 40 let a zůstávají v ČR od několika let po trvalý pobyt (srov. Šlechta 2013).

3. Expatské sociální sítě v ČR

Migranti z anglofonních zemí si v ČR vytvořili svoje migrační sítě. Konstituovali je jak na bázi interpersonálních vztahů, tak je podpořili i ustanovením institucionalizovaných forem.

Od 90. let v ČR vycházelo mnoho anglicky píšících novin, ze kterých do dnešní doby zůstal Prague Post. Prague Post, vycházel do roku 2013 každou středu s nákladem 40 000 výtisků, v dnešní době jej naleznete pouze online. Od roku 2001 mají anglofonní expaté také vlastní internetový portál expats.cz, kde nabízí v anglickém jazyce veškeré informace o životě především v Praze; od seznamu obchodů, restaurací, kin, hotelů, firem, po nabídku práce, nemovitostí, škol, legislativní pomoci, doktorů až ke zprávám, recenzím a komentářům o životě v této metropoli, o české kultuře, často s nadsázkou např.. *7 Odd Obscure Czech Traditions – 7 podivných obskurních tradic nebo Weird Czech Pub Names*

– Ujeté názvy českých hospod. Zajímavá jsou také Facebookové skupina *Ex-Pats in the 90s*, kde stávající i již minulé anglofonní imigranti nostalgicky vzpomínají na Prahu devadesátých let, Expats in Prague – Unite, CrowdSauce CZ stránky zřízené pro imigranty v ČR na otázky všeho druhu.

Hrdličková (2008) identifikuje instituce, skrze které expati udržují a navazují vztahy:

- a) Bary - neformální setkávání ve formě přátelských posezení jsou předem domluvená, ale i spontánní, daná pouze znalostí času a místa zvykově ustálených schůzek.
- b) Církev – praktikující věřící se mezi sebou setkávají při nedělních bohoslužbách v kostele. Zde ovšem určují setkání rozdílné denominace – katolická, anglikánská, luteránská.
- c) expats.cz - internetové stránky, které anglicky mluvící cizinci využívají pro vzájemnou komunikaci a kontaktování se se svými krajany.
- d) International Womens Association of Prague – „liga“ amerických žen – jediný oficiální spolek, který zkoumaná skupina využívala a znala.
- e) Setkávání s omezeným, nerozšiřujícím se okruhem - určitá část se záměrně ostatním Američanům vyhýbá a vědomě vyhlášená expat místa nenavštěvují. Stýkají se s několika přáteli, se kterými chodí společně si zacvičit nebo „zajamovat“.

4. **Teoretická východiska** – koncept transnacionálních institucí, institucí vznikajících v důsledku migrací

V současné době se v literatuře migrační proces nahlíží ze dvou rovin. Autoři chápou migranta buďto v kontextu jeho transnacionální pozice v migraci (Szaló 2007), nebo řeší otázku jeho zapojení do majoritní společnosti. V prvním případě je tedy zajímavá nikoliv jejich vazby na cílovou zemi, ale vytváření a fungování transnacionálních sociálních sítí, v nichž cílová země je jedním ze sociálních prostorů, který je ve hře. Vědce zajímá utváření transnacionálního sociálního pole. Tyto procesy se pak také podílejí na formování jeho transnacionální identity.

Naopak badatelé, kteří se zaměřují na pozici migranta v cílové zemi (např. Rakoczyová-Trbola 2009) v řadě ohledů chápou přesahy vztahů migranta do jiných prostorů, především jako okolnosti, které brání či přispívají k integraci do majoritní společnosti. To co je zajímavé, jsou strategie a oblasti, které musí jedinec obsáhnout, aby jeho začlenění bylo úspěšné.

Obě tyto roviny mají mnoho styčných ploch a právě tyto styčné plochy chápou jako klíčové pro vytvoření teoretického rámce, který mi umožní interpretovat jeden z kulturních prvků anglofonních expatů v ČR. Styčné plochy, které se stanou východiskem, jsou transnacionální sítě a teritorium. Podstatné tedy, jako východisko, je představa migranta jako jedince, který si vytváří svou autonomní sociální síť, jež není odkázána na sociální síť majority, tyto sociální sítě zprostředkovávají specifické vědění i zdroje, nejsou etnicky a kulturně homogenní, mají přesahy do dalších lokálních prostorů, což je definuje jako jiné (lidi s transnacionální zkušeností). Zároveň ovšem se život migrantů vytvářející transnacionální sociální sítě odehrává v určitém prostoru - teritoriu, který evokuje myšlenku adaptace a integrace do něho.

Abychom porozuměli instituci baru - expat baru, která je ustanovována v kontextu migrace, je třeba uvažovat o tom, jak se aktéři v jejím rámci situují do prostoru, v němž žijí - myšleno fyzického prostoru. V rámci dvou teoretických konceptů, lze na pozici migranta nahlížet v kontextu transnacionální migrace. V tomto případě je migrantova pozice ve vztahu k prostoru a sociálním sítím rozprostřena na různá místa a založena na vztazích s lidmi z těchto míst. Nebo naopak migrant zapouští kořeny v novém prostředí. Nevnímá se v kategorii transmigranta vázaného na zemi původu, který úspěšně vstupuje do dalších socio-kulturních prostorů (na základě transnacionálního sociálního pole). Vnímá se v kategoriích integrovaného migranta (viz Tollarová, Klvačová 2009). To znamená, že hledá způsoby sociálního přijetí a reflektuje do jaké míry je ze strany majority přijat. Oba úhly pohledu, ačkoliv jsou zde formulovány v dichotomii buď anebo, nemusí samozřejmě v této dichotomii existovat. Jedná se někdy více o expertní pohled, než o perspektivu aktéra.

4.1. Transnacionalismus

Transnacionální migrant tzv. transmigrant (Szaló 2007) je migrant, který není vztažen pouze k prostoru přijímající společnosti, ale má své sociální sítě jak v zemi původu, tak v přijímající společnosti. Transmigrant se nevzdává plně své původní identity, ale ani zcela neodmítá identitu novou, tím se u něj vytváří nová, transnacionální identita. Působí zde paralelní procesy začleňování do přijímající společnosti a udržování přeshraničních sociálních vazeb, tím si transmigranti paralelně udržují dva domovy. Transmigrant tak není nucen k naprosté integraci, respektive je mu umožněna volba, v jakých oblastech je pro něho efektivní vstupovat do přijímající společnosti a v jakých nikoliv.

Transmigrant si tvoří novou identitu. Sociální sítě u transnacionálních migrantů zprostředkovávají sociální identity a imaginární komunity nejrůznějších podob přesahující geografické hranice. Transnacionální identita je pojem, který neoznačuje nutně příslušnosti a imaginární komunity kosmopolitního charakteru. Transnacionální identity imigrantů nepřekonávají zakotvenost vztahů loajality vůči zemi původu. Z hlediska teorií transnacionální migrace spočívá jinakost těchto identit v jejich decentrovanosti a deterritorializaci. Sociální sítě, praktiky a životní dráhy v sobě souběžně zahrnují nové i původní domovy. Vytvářejí tak mezi přijímajícími a původními místy pobytu transnacionálního migranta sdílené, transnacionální sociální pole (Szaló 2007).

Transnacionální identita je analytickou kategorií umožňující pojmout proces, ve kterém imigranti odmítají akceptovat jak státní, tak hegemonní klasifikační hranice, jež by měly vymezovat jejich identitu a politické aktivity (Szaló 2007).

4.2. Adaptační strategie

Pozice migranta teorie posuzují z hlediska jejich vztahu ke kultuře přijímající země a také jeho zapojení do společnosti přijímající země. V tomto ohledu posuzuje Berry (1997) adaptaci migranta s ohledem na dvě hlavní otázky, za prvé udržování kultury tj. do jaké míry je kulturní identita a charakter kultury považován za důležitý, jak silná je snaha o jeho udržení, za druhé kontakt a zapojení do nové kulturní skupiny, tedy do jaké míry dochází k zapojení do druhé kulturní skupiny a do jaké míry dochází k izolaci ve vlastní skupině. V tomto ohledu rozeznává Berry (1997) z hlediska minoritní kultury čtyři adaptační strategie. Asimilace - kdy není snaha o udržení identity a dochází k denním interakcím s majoritní skupinou. Separace je opačný případ, kdy si člen minoritní skupiny zakládá na udržování své původní kultury a zároveň se snaží vyhýbat interakcím s majoritní skupinou. Integrace znamená zájem o obě kultury, udržování kultury země původu a zároveň každodenní styk s majoritní kulturou. Snaha o určitý stupeň kulturního začlenění a zároveň být součástí větší sociální sítě. A nakonec marginalizace kdy je minimální možnost nebo zájem o udržování vztahu s majoritou, často z důvodů exkluze nebo diskriminace Berry (1997).

I na adaptaci transmigrantů se dá nahlížet ve smyslu těchto čtyř strategií, a to o stupni integrace do přijímající země.

4.3. Integrace v cílové zemi

Deteriorizovaný transmigrant nepopírá zapouštění kořenů v přijímací společnosti. Lze předpokládat, že k integraci dochází, ale svým transnacionálním způsobem. Heckmann (1999) uvádí tři strukturální rámce integrace. Vytváření nové struktury z jednotlivých částí, zlepšování vztahů v rámci struktury a přidávání jednotlivých prvků nebo částí struktur do existujících systémů, se kterými se propojí a vytvoří celek (Heckmann 1999). Integrace je proto, podle Heckmanna, stejně tak proces propojování prvků, jako výsledný stupeň propojenosti celku. Integraci jednotlivců nebo skupin příchozích osob je proto třeba nahlížet skrze způsob jejich začlenění do existujících struktur a skrze typ a kvalitu propojení těchto nových populací s existujícím systémem socio-ekonomických, legálních a kulturních vztahů (Tollarová 2006). Transnacionální migranti mohou disponovat transnacionálními sítěmi a tedy jinými sítěmi než jsou v majoritní společnosti a nemusí se tak plně integrovat do sociálních struktur majority. Nemají nutnost se zařadit plně do majoritní společnosti. Rozpor pak způsobuje vznik specifických transnacionálních institucí.

4.4. Nové instituce v migraci v důsledku transnacionální povahy migrace

V globalizovaném světě vznikají instituce, které nabízejí sociální struktury mimo majoritní společnost. Vytvářejí instituce, které propojují transnacionály z různých zemí. Z hlediska kultury se jedná o globalizovaný prostor. Jako takovou instituci můžeme chápat i globalizovaná média.

Mezi takové transnacionální instituce, které transnacionální povahu migrace udržují, můžeme, v kontextu výzkumu v ČR, poukázat na studii Petry Ezzedine (2011) o transnacionálním mateřství, text Michala Nekorjaka (2006) o klientském systému, či výstupy bakalářských prací o podobě a povaze mezinárodních studentských klubů Matesová (2013). Všechny tyto instituce umožňují jedinci nebýt závislý na sociálních sítích cílové země, vytvářejí specifické vědění a specifické kulturní formy, které udržují migranty v režimu „nezávislosti“, které jsou stavebními kameny jejich transnacionality. Jedna z takových institucí je i expat bar.

4.5. Bar jako místo sociálních vazeb

4.5.1. Expat bary

Expat bary patří k jedné z nejviditelnějších institucí, která se ustanovila a kontinuálně funguje v rámci migrační sítě. Jejich význam je zřetelný i z toho, že je např. Hrdličková (2008) v soupisu institucí klade na první místo.

Historie a podoby expat barů v ČR jsou různé. Jeden z nejstarších a nejtradičnějších expat podniků The Globe Bookstore oslavil v minulém roce (2013) 20 let své existence a se svým založením v roce 1993 si přisvojuje prvenství v expat hospodách.

Seznam deseti nejznámější expat barů v Praze dle nelso.com:

- (1) Bombay Cocktail Bar; Prague 1
- (2) Bukowski's, Prague 3
- (3) Bar and Books, Prague 1
- (4) Hapu, Prague 3
- (5) U Malého Glenu, Prague 1
- (6) Tretter's Cocktail Bar, Prague 1
- (7) Fraktal Restaurace Bar, Prague 7
- (8) Restaurace Jáma, Prague 1
- (9) Chapeau Rouge, Prague 1§
- (10) The Globe Bookstore, Prague 1

4.5.2. Bar jako instituce

Pití alkoholu je ve všech společnostech v zásadě společenskou činností a většina kultur má pro společné pití vytvořené zvláštní místo. Pohostinské zařízení popisuje Fox (2004) jako místo, které je ve všech kulturách vyloučené z každodennosti. Je chápáno akterý jako speciální prostředí se svými vlastními pravidly a vlastní sociální dynamikou. Výzkum Foxové a jejích kolegů odhalil tři významné mezikulturní podobnosti týkající se míst pití alkoholu. Již zmíněnou skutečnost, že místo kde se pije alkohol je speciálním místem, zvláštním společenským světem se svými vlastními zvyky a hodnotami. Místa, kde se pije alkohol, mají sklon být společensky jednotící, rovnostářská prostředí, anebo přinejmenším, místa, kde je rozlišování společenského postavení založeno na odlišných měřítkách než v okolním světě. Hlavní úlohou těchto míst je napomáhání společenskému sblížení (Fox

2004), respektive navazování a utužování sociálních vazeb.

Přestože je tedy hospoda významnou součástí určité kultury, má zároveň své vlastní „společenské mikro-prostředí“. Jako všechna místa, kde se pije, je v určitém smyslu „prahovou zónou“. Jedná se o chaotický, mezní, hraniční stav, ve kterém člověk najde určitý stupeň „kulturního odpuštění“ (místo, kde není nutné striktně dodržovat všechny běžné normy), krátkodobý odpočinek nebo také pozastavení společenské kontroly (Fox 2004). V této souvislosti bychom mohli odkázat na Turnerův koncept *communitas* (Turner 2004), který je založen na vztazích rovnosti, resp. na antistruktuře).

Fox (2004) se domnívá, že společenské „mikro-prostředí“ pohostinství nám může být velmi dobrým zdrojem informací o zkoumané kultuře. Přesto je nutné brát na zřetel, že pohostinství je místo odpočinku, místo s mezním, hraničním stavem, kde se lidé chovají podle specifických pravidel této instituce, která nemusí být pro danou kulturu všeobecně platná. Nicméně pokud si toto uvědomíme a reflektujeme, můžeme se o dané kultuře dozvědět díky pozorování „mikro prostředí“ pohostinství mnoho.

Fox se ve své studii o pohostinství zaměřuje na situaci v Anglii. Je otázkou, zda by bylo možné všechna její zjištění generalizovat na širší kulturní okruh. Nicméně s ohledem na výzkum anglofonních expatů se charakteristika pohostinství v Anglii jeví relevantní.

Z pravidel anglických hospod je zajímavé a důležité především pravidlo družnosti. Bar je jedno z mála míst v Anglii, kde je společensky přijatelné začít se bavit s úplně cizím člověkem. U baru jsou běžná pravidla dodržování soukromí a rezervovanosti pozastavena a přátelský rozhovor s cizími lidmi je považován za zcela vhodné a normální chování. Pravidlo družnosti je v Anglii platné pouze u baru, skutečnost, že musíme vstát a jít si koupit pití k baru dává cennou možnost společenského kontaktu. Toto pravidlo je omezeno na bar a, v některých případech, v menší míře, pro stoly umístěné velmi blízko výčepu, stoly nejdále od výčepu jsou považovány za nejvíce „soukromé“ (Fox 2004).

Dalším všeobecněji platným pravidlem v tzv. *regulars* (*regular* z anglického významu pravidelný návštěvník, nebo *stamgast*) hospodách, jakým *expat bar* bezesporu je, je pravidlo vítání. Když *regular* vstoupí do hospody, často ho uvítá sbor přátelských pozdravů od dalších *regulars*, hostinského a obsluhy za barem. Uvítací pravidlo vyžaduje od hostinského, ostatní obsluhu a *regulars*, aby uvítali jednoho z *regulars* sborem „Dobrej Bille“, „Jak je Bille?“, „V pohodě Bille?“, „Jako obvykle, Bille?“ apod. *Regular* musí odpovědět na každý pozdrav (Fox 2004).

Hostinský a obsluha vždy oslovuje *regulars* jménem a ti vždy oslovují obsluhu,

hostinského a jeden druhého také jménem. Stmelování mezi regulars je dále posilováno používáním přezdivek, anglické hospody jsou plné lidí nazývaných „Krátký“, „Jorkšír“, „Doktor“, „Dlouhán“ atd. Říkat někomu přezdívkou obecně znamená velký stupeň důvěrnosti. Běžně používá přezdívky pouze rodina a blízcí přátelé. Časté používání přezdívek mezi regulars, hostinským a obsluhujícími za barem jim dává pocit sounáležitosti. Hospodská přezdívka často není používána jejich přáteli a rodinou mimo tuto hospodu a dokonce ji ani nemusí znát. Hospodské přezdívky jsou často ironické: třeba velmi malý regular může být znám jako Dlouhán (Fox 2004).

Některé rozhovory v hospodě mohou být popsány jako „zinscenované“, v tom smyslu, že jsou vedeny v souladu s přísnými pravidly, i když účastníci si to neuvědomují. Zatím co, pravidla těchto inscenovaných, hospodských řečí nemusí být okamžitě jasná někomu zvenčí, je možné konverzace sledovat a chápat. Jeden typ rozhovorů regulars je, ale pro osoby zvenčí naprosto nepochopitelný, a může být pochopen jen štamgasty dané hospody. To proto, že štamgasti mluví ve skutečných kódech, používají soukromý jazyk daný sdílenou historií. Soukromý jazyk zdůrazňuje a posiluje společenské vazby mezi lidmi. Zároveň to mezi nimi zdůrazňuje a posiluje smysl *rovnosti*. V hospodě je vaše pozice ve „venkovním“ společenském žebříčku vedlejší. Kódované hospodské řeči tak usnadňují společenské stmelování a posilují rovnostářské hodnoty. (Fox 2004).

Hospodu lze také nahlížet jako prostor mezi soukromým a veřejným. Je místem, kde se navazují a realizují osobní, soukromé vztahy. Přitom ale soukromý prostor aktérů - jejich domov zůstane izolován. To může souviset s individualizací společnosti, která na sebe váže jiné způsoby udržování vztahů, resp. redefinování instituce návštěvy.

Roli pohostinství také popisuje Haldise Haukanese (2004), která zkoumala český venkov v období transformace socialistického státu na stát demokratický (2004). Haukanese popisuje specifický typ pohostinství a to venkovskou hospodu, nicméně jako dle Foxové (2004) jde také o místo, kde se pije alkohol, i když o místo svým způsobem specifické. Popisuje je v souvislosti s genderem jako místem setkávání dospělých mužů, mladých i starých, kde ženy navštěvují hospodu pouze za určitých předpokladů, nikdy se sem nevydávají samy, až na specifické příležitosti. Zároveň je popisuje jako místo setkávání, které plní důležité společenské funkce, podporuje pocit sounáležitosti společnosti, a místem, které je centrem předávání informací, může být i místem řešení mnohých obecních rozhodnutí a je místem, které příslušník dané komunity musí občas navštívit, aby z této komunity nebyl vyloučen, je tedy sociálním pojítkem (Haukanese; 2004). Josef Kandert (2004) si také všímá role pohostinství v kontextu vesnické hospody a vyzdvihuje

především její informační funkci, když ji označuje za informační uzel. Místo do kterého přichází všechny informace, místo, kde si členové dané komunity vyměňují informace (Kandert 2004)

Pohostinství, místo kde se pije, tedy reflektují z hlediska genderu, informační funkce a společenské funkce. Budu sledovat zda je možné všechny tyto funkce sledovat také v expat baru.

4.5.3. Pohostinství a migrace

V rámci současných migračních studií neuniká pozornosti badatelů ani pohostinství. Badatelé si jej uvědomují jako potenciál v rámci procesů migrace. Význam pohostinských zařízení pro migranty tematizovala Mary Tilki (2006), byť se primárně zabývala otázkou zdraví migrantů. Přestože tedy článek pojednává především o vysoké konzumaci alkoholu irskými imigranty v Británii, definuje zároveň irskou hospodu jako místo, které migrantům zprostředkovává řadu funkcí resp. významů. Především se zde scházejí, aby byli mezi sebou, mezi svými (Tilki 2006). Irská hospoda v Londýně je tedy místem pro udržování, popřípadě reprodukci, kulturních hodnot země původu. Upozorňuje na společenský přínos, který irské hospody v Británii přináší Irům, kteří jsou daleko od domova. Pro mnohé jsou východiskem migrační sociální sítě (Tilki 2006).

Hospoda má také ekonomickou funkci. Je místem, kde se rekrutují noví pracovníci. O hospodě autorka uvažuje i v kontextu sociálního postavení jedinců. Podle ní je místem setkávání pro ty Iry, kteří mají příliš prosté ubytování, ale i v dnešní době častěji pro ty, kteří žijí ve špatných čtvrtích Londýna. Dále se dá irská hospoda chápat jako alternativa kostela a krajanských spolků. Nabízí pocit komunity pro ty, kteří nemají zájem se setkávat v kostelech nebo irském centru, kteří neinklinují ani k hodnotě víry, ani k udržování a posilování etnické identity. Mladí Irové se neradi identifikují s tradiční irskou společností 50. let minulého století. Proto irská hospoda, ať už autentická, nebo taková hospoda, z které si Irové zkrátka udělali místo pro setkávání, pro ně lépe zprostředkuje soudobou irskou kulturu, hudbu a prostředí, kde je bezpečné být Irem (Tilki 2006).

Chování ohrožující zdraví, jako je nadměrné užívání alkoholu a kouření odrážejí širší struktury společenského života Irů v migraci. Vzhledem k přetrvávajícímu stresu určité části irské komunity, potenciálnímu kulturnímu šoku, stesku po domově a vnímání vlastní "jinakosti", je zde alkohol prostředníkem, který posiluje hledání pocitů familiárnosti

společnosti, požitek, uvolnění a užívání si. To vše podle Tilki nabízí migrantům irská hospoda (Tilki 2006).

5. Položení výzkumné otázky

Výzkumnou otázkou této práce je “Jaký význam má pro anglofonní migranty v Praze instituce expat baru a jaký má vliv na adaptaci a integraci do majoritní společnosti?” Tato výzkumná otázka je pak rozdělena na následující specifické podotázky.

1. Jaká je povaha a podoba instituce expat baru?
2. Kdo jsou její aktéři?
3. Jaké aktivity váže?
4. Jaké významy mu aktéři připisují?
5. Do jaké míry prostor determinuje aktéry, či naopak aktéři determinují prostor?

6. Metodologie výzkumu

S ohledem na položené otázky má výzkum kvalitativní strategii. Kvalitativní metoda umožňuje podrobné, holistické prozkoumání každodennosti v instituci “expat baru” z pohledu aktéra v jeho souvislostech vnímání a interpretací. Nabízí promýšlet problém v souvislostech, které se ukazují jako relevantní, v průběhu výzkumu. Umožňuje analyzovat výzkumnou otázku z dat sebraných v přirozeném prostředí aktérů a jejich vlastní interpretace z polostrukturovaných rozhovorů.

6.1. Techniky sběru dat

Data pro tento výzkum byla získána metodou zúčastněného pozorování v daném expat baru po dobu šesti měsíců, neformálními rozhovory a polostrukturovanými rozhovory.

6.1.1. Zúčastněné pozorování a neformální rozhovory

Zúčastněná pozorování probíhala od 14. 7. 2013 do 31. 12. 2013. V průběhu tohoto období jsem vykonala 19 návštěv. Pozorování bylo zaměřeno na popis AEIOU. Zaznamenávala jsem prostředí baru, objekty, které jsou jeho součástí, jeho lidské aktéry. Zajímala mne pravidla jednání, která jsem vyvozovala z jednotlivých interakcí mezi všemi

aktéry (hosty, regulars, personálem a objekty). Snažila jsem se navštěvovat expat bar v různých časech a v kontextu různých událostí (oslavy, rozloučení s původní majitelkou, vernisáž, koncert, vánoce, Silvestr), abych zaznamenala každodennost v jeho různých modalitách a vyloučila tak podmíněnost podoby, složení (výzdoby) a chování, složení aktérů. V rámci zúčastněného pozorování jsem také vedla s aktéry neformální rozhovory. Většinou se jednalo o komentáře právě probíhajících událostí či komunikační situaci. Někdy jsme se ale také vraceli k tématům minulosti baru, nebo také kontextu příchodu aktérů do České republiky. V rámci těchto neformálních rozhovorů jsem také získávala informace o životě expatů v Praze. Zúčastněné pozorování jsem zaznamenávala do terénních poznámek. Ty jsem vytvářela bezprostředně po ukončení návštěvy baru. Vzniklo tak 45 stran textu, který jsem podrobila analýze (viz níže).

6.1.2. Polostrukturované rozhovory

Vedla jsem celkem 9 polostrukturovaných rozhovorů s nejčastějšími návštěvníky baru a jeden rozhovor s původní majitelkou baru a zároveň barmankou, která je důležitou osobou v této instituci. Komunikace s respondenty probíhala výhradně v anglickém jazyce a polostrukturované rozhovory byly nahrávány na diktafon. Při rozhovorech jsem se zaměřila na kontext migrace jednotlivých informátorů, jejich interakce v baru, ale v rámci skupiny regulars i mimo bar a významy, které informátoři baru připisují. Rozhovory jsem přepsala a kódovala, rozhovory a jejich kódy analyzuji níže.

6.2. Výzkumný vzorek

6.2.1. Expat bary

Expat bary lze z různých pohledů rozdělit do několika skupin.

Podle návštěvníků:

- a) Podniky prestižní - pro expaty z vyšší sociální a kulturní třídy (Bourdieu 1998)
- b) Podniky pro „mladé“ – většinou mladé nejen věkem, ale také dobou pobytu v přijímající zemi
- c) Podniky pro starší, zpravidla dlouhodobě usazenou klientelu
- d) Podniky se smíšenou návštěvností majoritní společnosti a expatů

Podle zaměření:

- a) Hudební podniky

- b) Podniky taneční
- c) Podniky určené ke společenským hrám – poker, kviz (tomuto může být také vyhrazen jeden večer v jiných typech podniku)
- d) Podniky společenské - tj. bez vyhraněného zájmu, kde je podstatou návštěvy podniku scházení se, kde ovšem může být k dispozici hra v pokr apod., stejně jako občasná hudební produkce – tyto podniky jsou nejčastější.

Podle historie

- a) Podniky nestabilizované – krátce po založení nebo změně podniku, kdy podnik ještě nemá stálou, pravidelnou klientelu, případně tato se mění
- b) Podniky dobře etablované s převážně stálou, pravidelnou klientelou
- c) Podniky s historií, známé, ovšem s ne zcela pravidelnou klientelou

Expat bar, který je předmětem výzkumu patří podle těchto charakteristik mezi podniky pro starší, zpravidla dlouhodobě usazenou (průměrně okolo 10 let) klientelu, zároveň je to podnik společenský, tedy bez určitého zaměření, hlavním cílem návštěv tohoto baru je setkávání se s jinými návštěvníky baru, podnik je dobře etablovaný, se stálou, pravidelnou klientelou.

Tento expat bar tedy spojuje důležité prvky etablovaného baru se stálými regulars a zároveň tito regulars jsou velmi dobře integrování, respektive dlouhodobě usazení. Proto je zde možno zkoumat významy expat baru na integraci v migraci, jeho aktéry a jeho dobře etablovanou každodennost. Významy, které expat baru připisují aktéři je možno, vzhledem k jejich dlouholeté a časté návštěvnosti expat baru, dobře analyzovat.

Expat bary, respektive expat podniky, nejsou oficiální kategorií a jejich seznam není nikde vyvěšen, nedá se najít ani na www.expats.cz ani na jiných stránkách věnovaných expatům. Jediný, poněkud zvláštní seznam je možné nalézt na nelson.com. Tento seznam je ovšem pouze seznamem velmi prestižních, lukrativních podniků, které demonstrují svou mezinárodní klientelu směrem k majoritní veřejnosti a i tím lákají k návštěvě nejen expatskou komunitu, ale spíše majoritní společnost, která má zájem na setkávání se s mezinárodní společností ať již z jakéhokoliv důvodu. Zatím co podniky důležité pro běžnou expatskou, usazenou komunitu, známé pro svou regulars atmosféru (jako náš bar) jsou tomuto seznamu neznámé.

6.2.2. Aktéři a informátoři

Aktéry výzkumu se stali všichni, které jsem zahrnula do zúčastněného pozorování a vedla s nimi neformální rozhovory. V centru pozornosti byli pravidelní a častí návštěvníci daného baru, emickým názvem regulars (štamgasti), kteří v době mého výzkumu navštěvovali daný expat bar pravidelně, až několikrát týdně. Kromě nich jsem samozřejmě pozorovala i náhodné návštěvníky, majitele baru a personál baru, kteří vstupovali do vzájemných interakcí s regulars. Z hlediska pozice aktérů v ČR se jednalo jednak o expaty, ale i o Čechy.

Polostrukturované rozhovory jsem pak vedla s vybranými informátory. Po několikátýdenním zúčastněném pozorování jsem za pomoci barmanky, což se ukázalo jako velmi výhodné, požádala o rozhovor všechny momentálně přítomné „regulars“, všichni s rozhovory souhlasili. Po rozhovorech se situace expat baru změnila, bar přešel pod správu jiného majitele, nicméně jsem i nadále vedla zúčastněné pozorování, od této chvíle již jako, svým způsobem, člen regulars a měla jsem tak jedinečnou šanci pozorovat proměnu či ne-proměnu baru při změně majitele a pokusu o změnu chodu baru, která ovšem nebyla zcela úspěšná.

Aktéři jsou až na jednu výjimku v ČR okolo deseti let a podle slov původní majitelky baru jsou v České republice „dobře integrovaní“. Jejich ekonomické pozice jsou většinou stabilní, stejně jako jejich sociální vztahy. Všichni již do daného baru chodí několik let a dříve většina chodila do jiného baru ve stejné lokalitě.

6.2.2.1. Vymezení informátorů

Polostrukturované rozhovory jsem vedla s osmi regulars, kteří navštěvovali bar v době mého výzkumu nejčastěji a zároveň nebyli občané České republiky. Z osmi respondentů byla jedna žena, sedm mužů, všichni, kromě ženy, zde byli 9 – 15 let, žena zde byla v době výzkumu 2,5 roku. Všichni informátoři byli ve věku mezi 39 a 55 let, menší část bezdětná, většina ženatá nebo ve svazku s občanem jiné národnosti.

Popis jednotlivých informátorů (jména osob jsou pro anonymizaci pozměněna).

Jediné ženě Lindě bylo v době výzkumu 41 let. Pochází ze země původu USA, Arkansasu. Má magisterské vzdělání v oboru poezie, v zemi původu pracovala jako dizajnér interiéru, v České republice je zaměstnána jako lektorka angličtiny, zároveň dabuje. Linda je bezdětná, rozvedená (před pobytem v ČR), bez přítele. V České republice žije dva a půl roku.

Adamovi bylo v době výzkumu 44 let, pochází z Velké Británie, Velsu. Vzdělání má magisterské, obor MBA řízení změn. V zemi původu byl před příjezdem do ČR vládním

úředníkem. V České republice je vysokoškolským profesorem na britské vysoké škole. Jeho manželka je Slovenka a mají čtyřletou dceru. Před svým příjezdem do ČR byl několik málo měsíců ve Švýcarsku. V České republice pobývá celkem 13 let s menšími přestávkami (max. 6 měsíců).

Charlesovi bylo v době výzkumu 40 let a pochází z USA, Bostonu. Má bakalářské vzdělání v oblasti IT.. Před odjezdem pracoval v zemi původu jako novinář. V České republice pracuje pro americkou společnost jako projektový manažer softwaru, svou práci dělá z domova Jeho manželka je Thajka, mají téměř dvouletého syna. Je bývalým spolužákem Thomase. V České republice pobývá celkem 9 let s dvouletou přestávkou.

Thomasovi je 39 let a je občanem USA z Bostonu. Má magisterské vzdělání v oblasti IT. Před svým odjezdem pracoval v zemi původu jako softwarový projektant. V České republice pracuje jako technik americké softwarové společnosti. Je svobodný, bezdětný, bez přítelkyně, dříve v několika delších vztazích s Češkou. Je bývalým spolužákem Charlese. V České republice pobývá celkem 11 let s čtyřletou přestávkou. Single.

Allovi je 55 let, je občanem USA původem z Kalifornie. Má bakalářské vzdělání – obor informátor nechtěl sdělit. V zemi původu před svým odjezdem pracoval v pohostinství. V České republice pracuje jako učitel anglického jazyka a hudebník. Je rozvedený, má dvě děti, bydlí s přítelkyní Kanadankou. Před svým příjezdem do Čech v roce 2002 žil v několika jiných evropských zemích. V České republice je 11 let.

Johnovi je 44 let, je britským občanem, narodil se v Ipswich v Suffolku, několik posledních let v VB strávil v Londýně. Ve Velké Británii pracoval jako skladník, řezník ... Má základní vzdělání ukončené v 16 letech. V České republice pracuje jako muzikant, herec, kuchař. Je svobodný, má sedmiletého syna s Češkou, se kterou již nežije. Před svým příjezdem do Čech pobýval také v Holandsku, Izraeli, Itálii. V České republice je 15 let s tříletou přestávkou.

Robertovi je 46 let, pochází z USA, Kalifornie. Má bakalářské vzdělání v oblasti médií. V zemi původu před odjezdem pracoval jako herec a hudebník. V České republice dělá taxikáře, učitele angličtiny a snaží se o kariéru producenta, herce a hudebníka. Za ženu má Češku, se kterou mají ročního syna. V České republice žije 15 let.

Martinovi bylo v době výzkumu 42 let, je občan USA a pochází z Floridy. Má bakalářské vzdělání v oblasti herectví. V Americe pracoval jako herec a muzikant. V České republice dělá průvodce turistů, učitele angličtiny, herce a muzikanta. Je svobodný, bez přítelkyně,

byl v jednom dlouhodobém vztahu s Českou, se kterou má tříletého syna. V České republice je 9 let.

6.3. Analýza dat

6.3.1. Pozice ve výzkumu

Výzkum může být ovlivněn – jednak osobou badatele. V tomto směru jsem dlouhodobě navázána na komunitu expatů a to skrze svého manžela anglického migranta z Velké Británie. Instituci expat barů znám z předchozí osobní zkušenosti. Konkrétní expat bar, kde jsem dělala výzkum, jsem ovšem začala navštěvovat až za účelem výzkumu. Přesto jsou v baru aktéři, které již znám z minulosti. Díky předešlým zkušenostem byl můj vstup do terénu snazší. Zároveň tak mám vhled do života expatů v České republice, ale i určitý vhled do instituce expat barů. Zároveň ale může tento pohled ovlivnit citlivost na určité, zevšednělé informace. Naopak ale vhled umožňuje lepší kontextuální chápání interakcí a promluv aktérů/informátorů. V analýze jsem refletovala svoji situaci, aby nedošlo k desinterpretaci dat či k „slepotě“. Zároveň moje pozice přispívala k důvěře a otevřenosti terénu.

Moje pozice je i z hlediska regulars částečně insider. Přijímají mezi sebe jak manžele anglofonních migrantů, tak své dobré české dlouholeté přátele, tak lidi, kteří mají zkušenost s anglofonním světem. Tito lidé mají určitý vhled do situace expata a mohou být považováni za právoplatné členy např. Olina, Grampy a české kamarádky Lindy (viz níže). Díky tomu moje přítomnost nebyla nijak nápadná, nevzbuzovala větší pozornost. K reaktivitě také nemohlo dojít díky dlouhodobému pozorování, které by aktérům znemožnilo stylizaci a jejich “hraní” by se nutně ukázalo.

6.3.2. Analýza polostrukturovaných rozhovorů

Po uskutečnění rozhovorů jsem provedla komentovanou transkripci, tedy transkripci včetně pomlk, zasmání atd. Poznámky k rozhovorům jsem si dělala již v průběhu rozhovorů a znovu při jejich transkripci, abych mohla v analýze reflektovat i veškeré dojmy a momentální situace. Přepis jsem prováděla v doslovné formě se všemi přechytlivkami, nedokončenými větami a nespisovnými a slangovými výrazy, které mohou dobře napovědět emoce a postoje informátorů k jednotlivým probíraným tématům. Veškeré myšlenky a nápady k interpretacím jsem si po celý průběh výzkumu zaznamenávala (poznámkovala). Tato data jsou typickou součástí kvalitativního výzkumu a pro mou další analýzu byla klíčová. Transkripci rozhovorů jsem podrobila segmentaci dat a provedla

tématické kódování na základě předem analyzovaných okruhů, jako jsou sociální okruhy, témata rozhovorů, zvyky a rituály aj. V průběhu analýzy jsem prováděla neustálé poznámkování.

6.3.3. Analýza zúčastněného pozorování

V průběhu dlouhodobého pozorování jsem si dělala poznámky, což ovšem vzbuzovalo nevíтанou pozornost a mohlo způsobit reaktivitu, proto jsem je nadále prováděla jen ve výjimečných případech a nepozorovaně. Po ukončení pozorování jsem vytvářela terénní poznámky a již v této fázi poznámkovala. Analýzu jsem tedy prováděla průběžně, jak jsem pronikala do terénu odhalovaly se nové skutečnosti a tím nová témata, nakonec jsem pozorování podrobila systematické segmentaci a kódování.

6.4. Etika výzkumu

Pro zachování etických pravidel společenskovedního výzkumu jsem seznámila aktéry s vedením výzkumu. Aktéry jsem informovala o svém výzkumu, o možnosti nezúčastnit se tohoto výzkumu i o možnosti požádat dodatečně o vyškrtnutí z účasti. Informovala jsem je o charakteru výzkumu, o cílech a strategiích výzkumu a zároveň o tom jakým způsobem a kde bude výzkum zveřejněn a k čemu bude sloužit. Ujistila jsem je o anonymitě dat, a to změnou jmen a pouhým popisem místa, bez konkrétních identifikačních znaků. Aktéry, se kterými jsem vedla rozhovory, jsem před počátkem rozhovoru požádala o informovaný souhlas. Vysvětlila jsem jim, že mohou kdykoliv nejen v průběhu rozhovoru, nebo po něm, ale i kdykoliv během výzkumu odstoupit od spolupráce a požádat o vyjmutí svých dat.

Nejsem si vědoma, že bych se během svého výzkumu dotkla nějakého eticky problematického jevu, jako je kriminální činnost nebo podobně. Vzhledem k neproblematičnosti výzkumného problému jsem ani žádnou takovou situaci nepředpokládala.

7. Bar jako místo pro migranty

7.1. Příběh baru

V expat baru StepUp se schází anglicky mluvící obyvatelé Prahy již 10 let. Prvními majiteli byl americký pár, později jen dívka z tohoto páru. Bar byl, za tohoto majitele čím dál hůř udržovaný, špinavý a díky tomu získal špatnou pověst. Aktéři opakovaně popisují návštěvu baru za těchto majitelů jako velmi špatnou zkušenost:

Charles: *"The first time I came here was before Olina owned it. It was owned by women called Didi and it was a very bad experience. The man who was working behind the bar had a dog here and he was too busy to take the dog for a walk and it was peeing all over the floor and I think we were sitting right here and just being horrified."*

Byl to také důvod toho, že velká většina současných regulars expat bar v této době nenavštěvovala, i když o jeho existenci věděla.

V roce 2009 převzala bar Češka bydlící ve stejné lokalitě, kde je bar. Nová majitelka měla barmanské zkušenosti a na baru také sama obsluhovala, s výjimkou jednoho dne v týdnu, kdy obsluhoval jeden z expatů. Dle výpovědi aktérů se bar velmi zlepšil, nicméně bylo zpočátku obtížné špatnou pověst podniku změnit. Povědomí o stavu baru trvalo nějakou dobu a bylo těžké přesvědčit někoho, kdo byl v baru za minulých majitelů, aby bar opět navštívil, i když za jiného majitele:

Thomas: *"... The people who have come here before, the ones that were here when it was Didi's bar and then came when it was Olina's we had to tell them.. They didn't want to come here and we had to tell them, like "No, no it's better now, it's a little brighter, and it's cleaner..."*

Nicméně, během přibližně jednoho roku, se zde i díky samotné osobnosti, která měla na společnost navštěvující bar velký vliv, vytvořilo velmi stabilní „jádro regulars“, kteří jsou velmi úzce propojeni a kteří slyšeli velmi neradi, že Olina chce tento bar z osobních důvodů prodat. Delší dobu o prodej nikdo nejevil vážný zájem a místní “regulars” měli obavy o budoucnost svého “ front room”. Dva z nich se proto rozhodli bar od stávající majitelky převzít:

Thomas: *"We were talking about it one night and than we talked about it another night.and we talked about it again and again and again and we thought ah fuck it let's make the thought and take them to another level and that's just kept going andWe both had a same vision for it and no one wants it to close and we think we can turn a profit here."*

Převzetí místními „regulars“ proběhlo 17. 8. 2013. Nicméně noví majitelé, přerušení kontinuity baru podpořili. Kromě toho, že odešla oblíbená majitelka a barmanka v jedné osobě – Olina, ještě expat bar, také z části restaurovali a především přejmenovali.

ZT: *"Are you going to keep the name, The Cat?"*

Thomas: *“No, we are thinking about Step Up. Which is kind of generic but we’ll try to take on another step up. I don’t want people to say “I think I’ve already been there before.” I want it to be like “Oh it’s a new place that Thomas owns, so let’s come here; let’s go to Thomas’s bar.”*

Cílem nových majitelů bylo z baru vytvořit koktail bar s vernisážemi a pravidelnými kulturními akcemi, a pozvednout jeho úroveň a prestiž a především schopnost baru vydělat peníze. Z takových změn podniku se ovšem zbytek místních „regulars“ příliš netěší.

ZT: *“If you could, what would you change in the bar?”*

Adam: *“More comfortable stools. Everything else is fine. I do not like change. I’m a change manager, my position in my previous job was strategic change manager but I do not like change myself. I am good at imposing change but not as good in taking change.”*

(Stejná otázka) Charles: *“Err ... I would ... to make the beer cheaper. Oh, you know I have been talking about this with Thomas recently, you know? And I kind of like it the way it is. It would be different if I owned it, maybe I would like to just paint the walls, make the seats more comfortable, something like this. There is a very welcoming atmosphere. And I’m worried that it’ll change when the bar is turned over to the new owner, because I think they wanna. They have this idea in their heads that they’re gonna make this great pub and I’m worried that what they’ll change is the atmosphere the people feel. People feel comfortable here and people feel like they can be themselves and listen and talk and joke say what ever they have to say and without feeling, you know uncomfortable.”*

7.2. Popis baru v dnešní podobě (příloha č. 3)

Bar se nachází v rezidentní čtvrti nedaleko centra s vlastní historií, ke čtvrti přiléhají dva rozsáhlé a oblíbené pražské parky. Vlastní umístění baru je ve zvýšeném přízemí činžovního domu, bar je z ulice špatně viditelný, pouze u okna je podlouhlý velký vývěsní štít s vyobrazením muže v brýlích (ne nepodobného muži na klasické reklamě na cigarety Marlboro) a název baru *StepUp*. Pro neznalého kolemjdoucího je obtížné poznat, kudy se vchází, i když jméno baru leccos napovídá. Sama jsem při své první návštěvě měla pocit, že se jedná o soukromý bar pro uzavřenou společnost. Do baru se vchází hlavním domovním vchodem, musíte vyjít pár schodů a vejít vlevo do neoznačených dveří. Dveřmi vcházíte do hlavní místnosti baru.

Dveře vedou do baru, který je zjevně upravený z původního třípokojového bytu. Za dveřmi je hlavní část baru, jehož největší část zabírá černý lesklý bar ve tvaru prohnutého písmene L, u kterého je zpravidla 10 barových židlí. Kromě baru jsou v místnosti další tři malé vysoké, dřevěné stoly se stylově úmyslně (alespoň se domnívám) poškrábanou deskou, u nich jsou dvě až tři barové, dřevěné židle. Na konci baru za kratší stranou písmene L je vysoké okno, ze kterého je vidět na ulici a vedle kterého je výše zmíněný vývěsní štít, okno nepůsobí příliš čistě. Vedle okna na úplném konci baru je židle s polštářkem, jediná židle, která má polštářek, je to židle jednoho z “regulars” Adama, který tam vždy sedí a na kterou si nikdo jiný nesmí sednout, nalevo od jeho židle pak zpravidla sedí Charles, přes roh baru Thomas a v jejich okolí další “regulars”.

Adam: “And remember I have my own corner, and I have my own cushion. So it’s a certain status. That’s my seat and everyone knows it and I did not ask for that seat. Olina basically said that it is your seat. And she started the rule: “Err you should not sit there, its Adam’s chair. I did not say that it’s my chair, she said to people that is Adam’s chair.”

Naproti baru, vedle jednoho ze stolků jsou dveře do skládky. Od vchodových dveří napravo je chodba, kde nalevo jsou záchody se společným umyvadlem a tři kabinky – muži, ženy, personál. Chodba končí další místností s několika nízkými stoly, nalevo za záchody je další místnost, do které vedou tři schody a která má další čtyři nízké stoly, několik stoliček a rohovou sedačku. Místnosti jsou beze dveří, vše je průchozí. Celkem má bar cca 40 míst k sezení. Osvětlení je tlumené, světla jsou na stěnách ve tvaru velkých hliníkových kvádrů. Podlaha je dlážděná žlutočernou šachovnicí, stěny a strop jsou natřené světlou barvou. Na stěnách jsou momentálně umělecké fotografie velkého formátu, které jsou zde i k prodeji.

Bar má pípu s českým pivem malého, v poslední době velmi oblíbeného, pivovaru, kromě piva je k nabídce 10 různých koktailů, omezený výběr různých lihovin, víno, nealkoholické nápoje. V nápojovém lístku, psaném výhradně v anglickém jazyce, který je všude k dispozici (stojánek), mají koktejly prominentní místo, vedle nich je v nabídce listu jen pivo 10° a 12° a obecně víno, na ostatní nápoje se máte zeptat svého barmana. V nápojovém lístku nechybí “signature drink” baru (název koktejlu nese jméno baru spolu s označením signature drink), který je z burbonu a domácího ledového čaje a je podáván v zavařovací sklenici. Bar nemá klasický nápojový lístek, kde by byly veškeré nápoje nabízené v baru spolu s jejich cenou. Také na stěnách je vyvěšena nabídka piv (jeden pivovar 2 stupně piva) a jejich cena na stěně nejbližší pípě, vedle baru, u místa pravidelně

osazovaného “regulars”, je černá tabule s křídou napsanými několika nápoji, nabídka na tabuli se často mění, občas se na tabuli objeví také poznámka typu: zde sedí Velšan apod. Jídlo se servíruje v omezené míře, bar nemá kuchyň, výjimečně se objeví nabídka sendvičů, wrapaps, ale většinou se zde nedají koupit ani brambůrky.

Oficiální otevírací doba baru je od neděle do čtvrtka od 17:00 do 1:00, v pátek a sobotu od 17:00 do 2:00 hod..

Atmosféra baru ukazuje přátelské anglofonní prostředí pohodlně zasazené do českého okolí. České prostředí je zastoupeno českým pivem, dlažbou, stoly, ale zároveň se zjevně jedná o ostrov expatů, což jednoznačně ukazuje angličtina, která provází návštěvníka od vstupu do baru, k nápojovému lístku a komunikaci s personálem v angličtině, až k šumění angličtiny od stolů a baru. Nehledě na to že i způsob komunikace, oblékání a zacházení s tělem (Bourdieu 1998) odkazuje na to, že nejsme v české hospůdce. Kouření nejen cigaret je v této anglofonní bublině v českém okolí s povděkem místních povoleno, přestože kouří menší část této společnosti. Atmosféra baru je velmi přátelská a komunikativní.

7.3. Aktéři baru

7.3.1. Pozice regulars v expat baru

Bar má již okolo čtyř - tří let stálou klientelu svých regulars a širokou návštěvnost jejich známých ze skupiny expatů. Náhodných návštěvníků zde moc nebývá, bar je nenápadný a vchod schovaný. Pokud se ovšem náhodný návštěvník baru objeví, je to pro místní regulars vždy reflektováno. Žádný návštěvník neujde jejich kontrole.

7.3.1.1. Přísná, ale milující matka

Původní majitelka baru Olina byla, i když Češka, plnohodnotným členem komunity regulars, se zvláštní pravomocí určitým způsobem vedla nejen chod baru, ale zároveň udržovala i charakter místní skupiny regulars. Olina obsluhovala v baru téměř denně. Její pozice v komunitě regulars byla stěžejní, svým momentálním rozhodnutím určovala dobu otevření a zavření baru, otevírací doba byla spíše vodítkem než danou skutečností. Svým rozhodným a nesmlouvavým tónem určovala, co a jak rychle budou lidé pít, jaká hudba se bude hrát, zda budou dnes moct hosté zpívat a podobně.

Olina zavedla i zvyk zdravení každého příchozího, které pak i celá komunita převzala. Zákaz zpěvu a jeho povolení jen za výjimečných příležitostí také posiloval její pozici v baru i ve skupině regulars. Zavedla i zvláštní privilegované místo pro jednoho z regulars Adama a dbala na zákaz kohokoli nechat kohokoli sedět na jeho stoličce, což si nyní i po změně majitele (a barových stoliček) Adam tvrdě hájí a všichni barmani si na to nyní dávají pozor. Aktivně se účastnila hovorů regulars a pokud bylo nutno zvedala jejich náladu. Tím nastolila velmi domáckou atmosféru, kdy hlava rodiny rozhoduje o chodu domácnosti. Její mateřská role byla místními regulars brána s povděkem, i když pro nově příchozí náhodné hosty nemusel být tento způsob obsluhy příjemný a občas byl až šokující, když jim rozhodným hlasem oznámila, aby si už objednali, že tady stejně mají jen jeden druh piva, tak není nad čím přemýšlet. Podobně se její autorita ukázala i první den mého pozorování. Tehdy se Olina rozhodla bar okolo 22 hodiny zavřít, protože ji bolela noha, kterou si dříve toho dne pohmoždila.

Tato situace, mohla být ovšem zvýrazněna tím, že Olina bar za několik málo týdnů, po začátku mého zúčastněné pozorování, prodávala jinému majiteli a noví zákazníci ji již tolik nezajímali, o to více si užívala přátelství své rodiny regulars se kterými se měla brzy rozloučit. Nicméně její chování bylo i takto reflektováno informátory, a pokud se před předáním změnilo, se jednalo jen o vyostření a jistě ne o úplnou změnu jejího chování.

7.3.1.2. Pan ředitel

Nynější majitel baru Thomas je jedním z místních regulars, a to stěžejním, skalním členem, je zde přes 10 let a bar zná již od počátku. Když byl bar ještě v rukou majitelky před Olinou, do baru sice pravidelně nechodil, přesto jej znal a znal celou jeho historii. Bar navštěvuje již tři roky téměř denně a účastní se všech aktivit rodiny regulars. Bar převzal z části ze strachu o jeho budoucnost a ztrátu místa pro setkávání se se svou expatskou „rodinou“.

I po převzetí baru sem chodí Thomas stále velmi často, možná i častěji. I když zde nepracuje za barem, často se za barem objevuje a obsluhu „řídí“. Má jiný přístup než Olina, už jen tím, že není obsluhujícím a podnik bere více jako byznys, vede svůj personál, ne hosty. Baví se se zbytkem regulars, ale vždy také prohodí pár slov s každým, koho jen trochu zná, tedy s 99% příchozích. Často mezi hosty korzuje. Takovou autoritu a schopnost instituci baru ovládat, jako původní majitelka, nemá.

Celovečerní konverzace regulars se tedy neúčastní a často mu proto něco uteče. Často sem přivede nějaké další přátele ze svých jiných sociálních okruhů. Na rozdíl od většiny regulars je svobodný a má širokou sociální síť. Často odchází, aby šel také do jiných barů.

7.3.1.3. Tichý společník

Druhý z nových majitelů je Sam, patří také k rodině regulars, v České republice je okolo 10 let a je bratrancem Roberta, jednoho z dalších regulars. Ve vztahu k expat baru je spíše tichým společníkem. Pokud by se s ním občas Thomas o některých záležitostech baru neradil, nebylo by poznat, že má s chodem baru cokoli společného. Většinu času se baví pouze s osobou, která zrovna sedí vedle něho, případně jen tiše popíjí. Není tak sdílný a družný jako ostatní a pokud by si ho ostatní regulars nedobírali, člověk by si ho snad ani nevšimnul.

7.3.1.4. Obsluha

Personálem baru za starého režimu byla majitelka Olina a Q, který ji jednou týdně doplňoval, případně přišel, když Olina nemohla. Q byl opět jedním ze stěžejních členů regulars, který je v České republice přes 10 let a s Charlesem, Thomasem a Adamem se zná většinu doby svého pobytu. Na oslavy rodiny regulars je zván, ale také pořádá oslavy, na které zve ostatní a účastní se různých jiných aktivit regulars. Je, nebo alespoň byl, plnohodnotným členem regulars. Po převzetí baru Thomasem sem již příliš nechodí. Je barmanem a pracuje v jiném expat baru, zde již nepracuje, nicméně i dříve pracoval v dalších barech.

Nynější personál jsou profesionální expat barmani. Barman Kev již na počátku milénia pracoval v Marquis De Sade, v té době vyhlášeném baru a expat baru na Starém městě. Další barman Col je také dlouholetým profesionálním barmanem. Pracuje zde některé směny i jedna dívka, další z barmanů je alternativního vzhledu tj. celé ruce a krk tetované, v uších tunely. Nezdá se, že by to někdo z místních regulars komentoval, naopak je to jejich člověk, dodržuje zvyky, Adamovu židli atd.. Všichni z obsluhy jsou expati mluvící anglicky. Personál místní regulars znají jménem a stejně tak personál zná jménem, ale i zvykem rodinu místních regulars.

7.3.1.5. „Rodina“ regulars

Je to společnost známých, kteří chodí do daného expat baru. Jedná se o pevné, soudržné jádro, pár jedinců, kteří chodí do baru pravidelně několikrát týdně a svým chováním, stylem zdravení a snahou o kontrolu každého příchozího bar „okupují“. K místní rodině regulars, ale také patří poměrně široký okruh „vzdálených příbuzných“ lidí, kteří bar navštěvují méně, ale je nějakým způsobem spojen s místními regulars. Tato širší rodina sestává ze známých z předešlých let, z jiných expat barů, ale patří sem i pár nováčků vzniklých novým rozšířením při iniciačním procesu, který začíná prvním otevřením dveří nově příchozího.

Místní regulars vždy, až na výjimečné situace oslav, nebo jiných akcí, sedí v hlavní části baru v místnosti se samotným barem a to na barových židličkách u velkého baru. Adam má své vyhrazené místo v samotném rohu baru, s nejlepším výhledem po místnosti. Jako jediná je jeho židle s polštářkem a i v době jeho nepřítomnosti si na ni nesmí nikdo sednout. Charles sedí vedle něj na druhém rohu této části baru, tak, že pokud přijdou dívky Linda a Anita, nebo jiní, maximálně dva členové, mohou si sednout mezi ně. Thomas sedává u nich přes roh, tato místa jsou pevně dána a nemění se, další členové si sedají různě k baru, většinou poblíž této základní skupinky. All zpravidla sedá vedle Thomase z druhé strany, tam také sedává druhý majitel baru. Většina z regulars se zná již z jiného baru, přes ulici, do kterého většina místních expatů chodila dřív, než se z něj stala rodinná restaurace. O tomto baru, ale už tenkrát věděli a většina z nich s ním má nepříjemné zkušenosti z dřívější návštěvy, kdy byl bar ještě vlastněn původní majitelkou Didi. Od doby kdy Olina před čtyřmi lety bar převzala se tito regulars pomalu přesunuli sem.

Adam je hlava společnosti, po tom, co Olina bar předala dalšímu majiteli, převzal z části její roli. Aktivně se snaží udržovat zvyky a pravidla, tak jak je zavedla Olina, a kontroluje dodržování „pravidel“ regulars. Adam chodí velmi pravidelně každý den, dá si dvě becherovky a pár piv a jde poměrně brzo, mezi 21. a 22. hodinou, domů. Skupinu stmeluje, neustále si dělá z ostatních členů regulars legraci a rád ostatní, včetně náhodných návštěvníků, probírá ze všech stran. Zároveň si velmi zakládá na tom, že má vždy pravdu a vůbec na své image vzdělaného, ve venkovním světě velmi schopného a vytíženého člověka.

Charles je milý, dobrosrdečný a vždy v dobré náladě. K Adamovým vtípkům se sice přidá,

ale činí je dobrosrdečnými a méně zranitelnými a aktivně přispívá ke klidné a neproblémové atmosféře. Je klidný, tichý a popíjí výhradně pivo, poměrně v hojném množství, i když to na něm není nikdy nijak vidět, jeho mohutné tělo něco unese. Vede s kýmkoli příjemný, klidný rozhovor o čemkoli. Tak jako Adam měl i Charles svoji vlastní věc v baru a to byl jeho půllitr, po změně majitele si ale půllitr odnesl, jak se zmínil při neformálním rozhovoru, byl to Olina 's bar půllitr. Charles a Thomas jsou přátelé od školy, kdy spolu v Bostonu studovali. Přesto převzetí baru Thomasem nebylo pro Charlese jednoduché.

Adam a Charless jsou v baru denně, základem této společnosti je, že tito dva plus téměř vždy také Thomas, jsou vždy zde a ostatní ví, že když přijdou někoho z nich a většinou všechny tři, zde najdou. Ostatní členové se pak dají dále rozdělit podle četnosti návštěv baru. Několikrát týdně se zde objevuje All, Anita, Linda, Robert, John, Martin další členové širší skupiny se objevují méně často. Jejich pevné jádro čítající cca 10 -15 lidí se setkává i mimo prostor expat baru. Pořádají společně různé sportovní akce. Setkávají se při společných svátečních oslavách pořádaných nejčastěji u Charlese doma, ten má největší byt, případně u jiného z členů, nebo v jiném podniku, který připravuje i jídlo. U Charlese se pořádají oslavy Díky vzdání, Štědrý den a podobně, u dalšího z regulars se zase pořádá třeba Chanuka. Často po takové domácí oslavě ještě později večer zajdou na chvíli do svého baru. V létě se často schází v zahradní restauraci v blízkém parku, kde pořádají i různé další akce. Ten, kdo projde dlouhodobým iniciačním procesem, se může dostat, až do fáze kdy jej pozvou na sportovní akci nebo dokonce na domácí oslavu u někoho doma a stane se tak členem úzkého rodinného kruhu regulars.

V době všeobecných oslav, jako je například Silvestr, bar nenavštěvují, v tomto období tam chodí, nebo předpokládají, že tam chodí, větší množství cizích lidí, což jim nevyhovuje, jejich "front room" tak propůjčují anonymnímu davu, který s nimi nemá nic společného. Tomu se raději vyhýbají a tak se dá uvažovat o události vernisáže, kdy podle očekávání byl bar naprosto plný, ale regulars zde nebyl jediný. Proto tehdy přišel Charles, až pozdě večer kdy už se dalo očekávat, že již většina hostů z vernisáže odešla. Stejně tak se Charles objevil i o Silvestru až po půlnoci, kdy očekával, že po půlnoci zde bude již jen hrstka skalních regulars. Což se také potvrdilo, po půlnoci se zde začali objevovat všichni známí, kteří sem třeba nechodí naprosto pravidelně, ale kteří se vzájemně znají. Navštívili bar třeba jen na chvíli, tak jako my na Silvestra voláme svým nejbližším, nebo o Vánočních svátcích navštívujeme svoji širokou rodinu.

7.3.2. Ostatní hosté - režim návštěv

Bar je rozdělen do tří místností, hlavní místnost kde je samotný bar a dvě místnosti pouze se stoly. Přední místnost s barem je prostorem místních regulars, mají strategickou pozici v rohu na konci baru přímo proti vchodovým dveřím s rozhledem po většině místnosti. Co se děje ve dvou dalších místnostech sledují znatelně méně obezřetně, není to jejich prostor, jejich „front room“, je to pouze blízké sousedství. Pokud přijde nějaká skupina, či jednotlivec a půjde rovnou do zadních místností, regulars jej tolik nezaznamenávají, obzvlášť pokud je v přední místnosti hodně lidí. Pokud se ovšem nově příchozí ve dveřích zarazí, nebo jde do přední místnosti baru, jedná se zjevně o příchod do jejich prostoru, který není zcela veřejný a otevřený a podléhá kontrole místních regulars. Jeho další kroky jsou sledovány, a pokud je rozeznán jako expat, jako osoba mluvící anglicky, je snaha s ním zapříst rozhovor,

Každého takového nově příchozího, náhodného hosta, stejně jako pravidelného návštěvníka, zasáhne pozdrav, jakmile otevře dveře. Ať už to je podle rychlého vyhodnocení „Dobrý den“ nebo mnohem častější „Hello!“ jeho další kroky budou místní rodinou regulars sledovány. Při návštěvě náhodného hosta, se místní snaží kromě pozdravu prohodit i pár slov a při té příležitosti o něm získat co nejvíc informací. Pokud pak nově příchozí odejde do jiné místnosti baru, vyhne se jejich další pozornosti. Pokud zůstane v místnosti s barem, dostává se do prostoru místních regulars do jejich “front room” a regulars se snaží zjistit informace o jeho původu, zvycích i důvodu jeho návštěvy.

Když se příchozí rozhodne zasednout k baru je to pro regulars jasný náznak, že nestojí o izolaci a přišel se sbližovat. Ale i pokud si sedne k jednomu ze stolků u baru, je nesnadné zůstat izolován a nepovšimnut místními regulars. Pokud se regulars podaří zapříst rozhovor (a udělají pro to ledascos), to znamená, pokud nově příchozí přistoupí na jejich hru, dojde k počátku iniciačního procesu. Když takový člověk přijde příště již je považován za známého, vzdáleného příbuzného, a povinnost zdravení je od něj přímo vyžadována, včetně prohození několika slov s místními regulars po příchodu, host je již v iniciačním procesu. Pokud jsou získané informace o nováčkovi shledány dostatečně zajímavými, jsou nadále vně rodiny regulars diskutovány.

Příkladem takového iniciačního rituálu je příchod dvou lidí v předvečer Silvestra:

30. 12. 2013 *Přichází starší muž s mladou slečnou. Pár se chvíli rozmýšlí, jestli má jít*

dovnitř, od baru je lidi zdraví. Nakonec vcházejí, pán se ptá, jaké mají pivo. Chvilí se s obsluhou dohadují. Pán mluví slovensky, když si sedají, ale zjišťujeme, že slečna mluví anglicky. Protože Charles je k jejich stolu nejbližší, Adam vyzvídá "Co říkají? Odkud jsou? Jakým mluví jazykem? A jaký akcent má slečna, která mluví anglicky."Při dalším objednávání se s nimi dá starší muž do hovoru: vysvětluje, že to není jeho slečna, ale dcera, aby si prý nemysleli, že je nějaký „Don Chuán“. Protože jsou všichni zvědaví a přátelští dozvídáme se, že pán je Slovák, žije přes dvacet let v Kanadě, v roce 68 studoval v Surrey, nějakou dobu žil také v USA... Přichází jedna z regulars, žena okolo 50. Okamžitě se s ní nový člen „rodiny“ začne bavit a ona si sedá k němu ke stolu. Kevovi řekne, že chce to co obvykle, dostane signature drink. Celý večer si spolu povídají, na jednu písničku tančí. Adam s Charlesem také nově příchozím vypráví, že je to zde „zpívající bar“, ne karioky, ale že tu rádi zpívají. Martin a Thomas se na to netváří moc přívětivě. Prý to sousedi neradi vidí.

Ti, co již iniciačním procesem prošli, mají možnost se chovat i proti těmto pravidlům. Jako je například „Grampy“ (Čecho-Kanaďan, které strávil přes 15 let v Kanadě a nějakou dobu v Americe), který když přijde, všichni jej pozdraví, ale on jen zanádá a sedne si za skupinu regulars sám ke stolku. Nikdo s ním nezapřadá rozhovor, ale často se rozhovor regulars stočí na chvíli k jeho osobě a proběhne pár poznámek na jeho osobu. Grampy se ke všemu staví negativně a kleje. Často má k rozhovoru regulars negativní poznámky a do rozhovoru se většinou po chvíli zapojuje tímto negativním způsobem. Stejně tak Al přijde a jen něco zabručí, občas si vyslechne od Adama nějaký vtip na jeho strunu, ale až po prvním pivě se je sám schopen dát se s přáteli do hovoru.

7.4. Významy baru pro regulars

7.4.1. Bublina

Pro regulars je bar velmi důležitou, ne-li jedinou sociální skupinou v přijímající zemi. Znamená pro ně sociální okruh lidí, se kterými se vzájemně znají a se kterými se cítí dobře, jejich ostrov, nebo bublina, jak to nazývá Adam, v obklopení majoritou. Bublina, kde mohou mluvit svým jazykem bez toho, aby se obávali, zda budou správně pochopeni, místo které považují za bližší jejich vlastní kultuře a jejím pravidlům, místo kde je lidi pochopí a to ať již z důvodů společné situace, tedy situace, kde jsou všichni migranti v cizí zemi, nebo protože většina z nich je z anglofonních zemí původu a jejich kultura je podobná, vyrostli na stejné hudbě, stejných filmech atd. Toto je dobře vidět na jejich oblíbené písni, kterou občas, pokud je jim dovoleno, (majitelé mají problémy se sousedy a

hlukem) v baru zpívají. Jedná se o píseň z amerického seriálu Cheers (viz Příloha č. 2). Píseň velmi pěkně vystihuje atmosféru baru a jejich regulars. Píseň reflektuje místo, které je pro ně familiární a kde jsou všem známí, kde všichni znají jejich jméno, naproti majoritní společnosti, kde se mohou být cítit více anonymní, nebo dokonce ztraceni.

Z. T.: *“What does this bar mean to you?”*

Adam: *“We call it our front room. So you are in your front room and you have invited your friends over... Sometimes it’s very quiet, it’s me and Charles and Q says OK, what music do you want? Or I want to play you this music or we get to chip in. So it’s like being in Q’s front room and he’s giving us beer.”*

Z.T.: *“Is that the person behind the bar today?”*

Adam: *“Yes, Who was also the best man on my wedding? So you can see it’s a very close, neat group. It’s people who’ve known each other for a very long time. I’ve known Charles for 10 years, I’ve known Toby for 11 years, I’ve known Q. for 8 years, Italian Anita, which you’ve met, I’ve known her for 9 years. So it is long term relationships. Although we’ve all known each other from different areas, but somehow in the last three years we all started coming to the same place.”*

Z. T.: *“Is visiting an expats bar important for you?”*

Linda: *“... it’s nice to have a place to come to relax, where people know you, where you have a share... err social reference, you know ... It is nice to have that. But I didn’t look for it. I wouldn’t ... that is what I like about The Cat, it is a nice mixture, it’s not just that, I wouldn’t want that, you know people which just know me. I like this place because it’s a mixture of people.”*

Z.T.: *“Is this place important for you?”*

Charles: *“Yes, this is like where I meet all my friends. It’s definitely almost all of my social interaction happens here. Almost all.”*

Bar je pro ně velmi důležitý a má pevné místo v jejich životě. Je to místo, kde se odehrává většina jejich sociálních interakcí a lidé, kteří patří do skupiny regulars jsou jejich důležitou sociální skupinou. Bar je pro ně místo setkávání se svou “rodinou” jak je nazval Charles, když mluvil o trávení Thanks giving a Vánoc zmínil (při neformálním rozhovoru v období Vánoc), že jej pokrevní rodina nejezdí navštěvovat na svátky, navštěvuje jej jeho expatská rodina, je to rodina, kterou si sám vybral, ne kterou získal narozením a tudíž, rodina lepší. I Adam se k tomuto vyjádření připojil s tím, že nejlepší na životě v migraci je, že jej nenavštěvují pokrevní příbuzní, jen ti, které si za svou rodinu vybral.

Thomas: *“The funny thing is... I... It’s a tight group but there is a lot of... like the core is tight, there is a lot of preferred characters. It’s like for us some of the main characters are like Adam, Charles, myself, Olina obviously and then you have some of the other ones that they become the regulars and then we started to invite them to things. And then they feel a little ... not special that would make us sound like we’re something special but ... For the different holidays when we have party at Adam’s or Charles’s or whatever we just say to someone hey, we are just having these are you going to be in town? I don’t know, Do you*

wanna have Christmas with us? Thanks giving with us? Easter, the Jewish holiday now at Q. where he lives."

Nicméně, i když se v tomto baru setkávají, sdílejí společné aktivity i mimo tento bar, v baru je "základna" kde se setkávají na denním pořádku, ale aktivity této instituce prostorem baru nekončí. Regulars žijí i mimo bar, bar je neohraničuje.

Adam: "I am very boring, I just come and sit in this bar if I socialise outside this bar it is normally to dinners at people's houses, the people who drink in this bar. This bar is where my group of friends associates and then we associate within the circle. We go for a meal together we have dinner at home, we go for day trips, but it is always within this group. A lot of us have also wives or children, so sometimes we bring children along."

Charles: "I feel I know a lot of people, because I've met them here and you know we do things elsewhere. See them outside. You definitely feel more part of a community."

Tento bar je pro ně spíš referenčním místem než, že by bar jejich sociální skupinu určoval nebo formoval. Do tohoto baru chodí od té doby, co jej začala provozovat Olina cca 3 - 4 roky a většina z nich se shodne, že dříve navštěvovali jiný bar, a to většina nedaleký bar který je přes ulici. Nezměnili tedy lokalitu, ale z důvodů změny v přístupu svého původního baru se přesunuli do místa, které jim v danou chvíli vyhovovalo více.

Z.T.: "How did you find out about this bar?"

All: "I don't know, because I used to go to Organ probably."

Z.T.: "You told me that you did not visit this bar before you got married, where did you use to go then?"

Adam: "I used to go to Organ in the kind of same pattern, I always find one place."

Z.T.: "Did you use to go to other expat bars?"

Charles: "Yea, we used to go to Organ when it first opened, that was in 2002."

Thomas: "There were for a while different people everyone was first going to Organ, then we went to Keg and then people were going to either one of those places. And this was still known as a late night place when it was Didi's, but then slowly we started coming here more often."

Pro regulars znamená bar především místo setkávání skupiny přátel, tráví zde svůj volný čas relaxací, povídáním, každou neděli zde hrávali stolní hru Risk. V baru panuje domácí atmosféra, která k sobě váže nezávaznou konverzaci a s tím i dobrosrdečné vtípky na adresu členů regulars a zároveň také drby.

Z. T.: "What do you do when you are free?"

Adam: "... and most of my evenings talking to Charles, sitting at the bar drinking beer and chatting about politics."

Z.T.: "Politics?"

Adam: "Politics, history, battles, political figures, leaders, controversies..."

Z.T.: *"Do you talk about your problems?"*

Charles: *"Um, some people do, when they come in... ..I sometimes talk about work. You know, just to get something that has happened at your work that bothered you off your chest.And then it turns to like more personal conversation."*

Z.T.: *"And what do you talk about?"*

Charles: *"We talk about everything. You know talk about different things with different people. Yeah, just about everything, sometimes gossip, sometimes history, sometimes the news. You know. What ever, something funny. All sort of things, music I guess."*

Každého přichozího prověřují a ne každý se dostane do užší rodiny regulars:

Z.T.: *"Do you let new members into your community here?"*

Robert: *"Well you never know. Sometimes, you never know, once in a while. But you know this is very internal community of expats, very tight and neat community so if a new person comes they gotta be cool and they got to adjust because a lot of new people in town they do not understand the levels of dealing with being an expat in Prague."*

Bar je místem kde si přátelé mohou také předávat informace a strategie vůči majoritní skupině. Tato funkce, i když jistě podstatná není nijak dominantní, řada z rodiny regulars má pro tuto funkci také další místa.

Z.T.: *"Do you come here to get some information?"*

Linda.: *"Yes, sure. When I started thinking that I wanted to live here, Adam told me you should speak to J. B. So that's the first example that comes to my mind. But sure other things to. And I advise other people. We do that to each other."*

Z.T.: *"Do you come here to get some information?"*

Adam: *"Yes, I would say that mostly expats here are all helped by one Czech woman, because we recommend her to each other. It started off with Q. he recommended her too... .., and often when people need help we can ask Olina, or there are Czech girls who come regularly we can also talk to them. We can also talk about our own experiences going through same process. We can recommend doing this or not doing this. Never simple, don't ever smile at them. :DDD:DDD"*

Z.T.: *"Do you come here to get some information?"*

Thomas: *"I know a lot of people, some of them do come here, some of them are outside of here... it's not really the place that I would go for advice like that. But it also depends what I'm looking to do..."*

O vztahu a významu baru pro regulars vypovídá velmi dobře jejich názor na změnu.

Změna baru v podobě změny majitele v regulars vyvolávala obavy a to i když jej měl vést jeden z jejich nejbližších členů. Regulars by nejraději na baru neměnili vůbec nic, ve strachu o ztrátu jedinečné atmosféry jejich front roomu, kde se schází jejich nejbližší i širší rodina, spolu s návštěvami známých.

Z.T.: *"What would you change here if you could?"*

Charles: *"Err ... I would ... make the beer cheaper. Uh, you know I have been talking about this with Thomas recently, you know and I kind of like it the way it is. It would be different if I owned it, maybe I would like to just paint the walls, make the seats more comfortable something like this. I really like the way the bar is now because everyone has the expectation here. Sort of everyone can just be natural here, because there is a good feeling among the people, we all are just friends here we all know each other, when you come in you just feel like you're home pretty much. There is a very welcoming atmosphere. And I'm worried that it'll change when the bars turns over to the new owner, because I think they want to, they have this idea in their heads that they gonna make this great pub and I'm worried that what they'll change is the atmosphere the people feel, people feel comfortable here and people feel like they can be themselves and listen and talk and joke, say what ever they have to say and without feeling, you know, uncomfortable."* (viz také výše)

Z.T.: *"But it is still your friends who are going to own it."*

Charles: *"Yes, Toby with some friend who also comes here. But I think they have some big ideas, they want to make it better, bigger, better maybe more people will come more different types of people. Which is fine I understand that they invested into it some money and they want to get some money back. But I am worried that it will change the feel, the atmosphere, you know the people being comfortable and relaxed."*

Stejná otázka

Martin: *"Well, first of all sterilise all: D.D No, I'm sure Martina already done that, so, not much."*

Stejná otázka

John: *Is this for Thomas? ...because they are changing the bar.*

Z.T.: *No it is just coincident.*

John: *Well lighter, brighter. Over all I mean I quite like the bar.*

Z.T.:" *Is there anything that I didn't ask and you think it should be covered?"*

Linda: *"... Well I think it is important that this place, is not like... This is where I go because is just the closest bar. You know, very particular this place is very special; out of all over the other places I've been to, that is why I come here. This place has a history, it has an ancestry. You now because I never met Didi, and I know all about her. And I just, I like that, I feel honestly like it's ending today. Like It's the last day of that history. But it's not really it's... - it's just me. I know better than that"*

7.4.2. Proces změny

Tak jako ostatní chtěl Thomas zachovat svůj front room pro návštěvy, tedy místo kde se pravidelně setkává se svými nejbližšími přáteli, kam zve i své vzdálenější přátele a kde má jistotu vždy někoho z nich najít. Takto to také Thomas sám interpretuje (viz výše Příběh baru). Thomas má své zaměstnání, které označuje jako lukrativní a nejedná se tedy o jeho klíčovou ekonomickou aktivitu.

I když chtěl Thomas zachovat svůj expatský front room, zároveň chtěl novému baru

vtisknout svou vlastní představu a udělat z něj místo koncertů, vernisáží a výstav, místo kde se bude i nadále scházet jeho skupina přátel, ale zároveň se zde bude scházet širší skupina expat komunity. Místo, které bude známo jako "Thomas's bar", kam ho bude chodit navštěvovat jeho široký okruh přátel, ale také místo, které ho bude zajišťovat ekonomicky. Změny, které zde chtěl udělat, prezentuje takto:

Thomas: „I want it to be like “Oh it's a new place that Thomas owns, so let's come here, let's go to Thomas' bar.”

ZT: „This question may sound a little bit strange due to circumstances but still: What would you change here if you could? And you can so it may sound: What will you change? “

Thomas: “I can tell you what I am going to change here”.

ZT: OK.

Thomas: “We're going to repaint the walls. We gonna rip out these couches that we are sitting on now (zadní místnost) and put in tables back here, we gonna have the hours be normal bar hours so you know. And we'll be open every day.

“ZT:” What hours is it going to be?”

Thomas: “We'll start at 4 p.m. and we open every day until 1, weekends till 2 bartenders can keep it open longer if he wants. But minimum, so people know. Because right now sometimes you don't know. Martina will send us a sms and say hey I'm closed tonight. So, we don't want any of that, we want people to know when they come here that it's open. But that is a part of a business plan so yes that is a weird question to ask **me**.”

Jeho rodinná skupina přátel s ním bohužel tuto představu nesdílí a rádi by zachovali bar beze změn, jako svůj “front room”. Toto Thomas reflektuje s nepochopením (viz výše Příběh baru). Několik měsíců po převzetí baru Thomas zorganizoval vernisáž s tanečním vystoupením. Na propagaci této události vyšel článek v novinách pro mezinárodní komunitu vycházející v anglickém jazyce, kde se zmiňovali o Thomasově snaze bar změnit.

Noviny: „People who have been in Prague for a while might remember a rather dark and uninviting bar called The Cat. That place changed hands recently and the new owners have done more than give it a brighter coat of paint. They have changed it into a cocktail bar called StepUp. “

U místních regulars neprošel tento článek bez povšimnutí a na Facebooku došlo k velké kritice jak na stránce Novin, tak na stránce baru. Zde můžete vidět některé z nich:

Facebook baru: Charles: *Did the person who wrote this ever actually step foot in The Cat? Just curious as to what was so uninviting.* 5. Prosinec 2013 v 17:56 · to se mi líbí · 3

Charles: *Journalists are supposed to care about things like accuracy and honesty - but I suppose that goes out the window when you can't write a half way decent lede. You see it all the time in High School newspapers...* · Upraveno · to se mi líbí · 2

Adam: *I think maybe we were the dark and uninviting bit alluded to...at least Linda and Anita are like that to se mi líbí · 2*

Thomas se pak na stránkách snažil svou pozici obhajovat a distancovat se od názorů v článku:

Facebook baru: *Thomas: The Cat was one of my favourite bars before I bought it, and we're at this point now thanks to Olina. I just wanted to make some small changes. Don't think that part came through in this article. · To se mi líbí · 1*

Thomas: Again, I loved the place, the views expressed in the article are not those of management. To se mi líbí · 1

Samotnou událost pak regulars sabotovali a na událost samotnou byl bar plný, nicméně z regulars nepřišel vůbec nikdo. Pokud vůbec regulars přišli, bylo to dlouho po skončení vernisáže. Tím jasně demonstrovali svůj nezájem a ignorování takových akcí, a zároveň ukazovali zájem o bar samotný.

Proměnit image baru v koktajl bar s koncerty, vernisážemi a podobnými programy se Thomasovi zatím nezdařilo:

31. 12. 2013 ...*Potom se ještě Thomase ptám, jak je spokojen s chodem baru. Jestli jim bar dobře funguje. Říká, že na tom neprodělává, ale že by to mohlo být lepší. Že si musí zjistit něco o marketingu a trochu na marketingu zapracovat”*

8. Závěr

Ve své práci jsem se zaměřila na to jaký význam má expat bar pro samotné migranty a jaký vliv, pokud vůbec nějaký, má tato instituce na adaptaci a integraci do majoritní společnosti. Expat bar jako místo, kde se pije alkohol a kde se pravidelně, někteří dokonce denně, setkávají členové anglofonní minoritní společnosti. Toto jsem zkoumala na konkrétním expat baru v rezidenční čtvrti hlavního města Prahy.

8.1. Povaha expat baru a jeho rodiny

Zde bych ráda zodpověděla výše položené výzkumné otázky:

Bar je pravidelně navštěvovaným místem regulars, kteří jej vnímají jako svůj soukromí prostor. Existují zde dva prostory: prostor pro regulars, který je soukromí, kontrolovaný a kam má nový návštěvník ztížený přístup. Zatím co je zde bar jako veřejný prostor pro jakéhokoli návštěvníka, tomu to prostoru se, ale regulars vyhýbají a pokud je zde veřejná akce viz Silvestr nebo vernisáž, oni zde nejsou. Regulars v baru vytěsňují čas, kdy jsou tu „cizí“ lidé.

Někteří aktéři navštěvují bar denně a tím dávají ostatním možnost spolehnout se na skutečnost, že mají kam přijít, když mají chuť vidět lidi, kteří „znají jejich jméno“ příloha č.

2 (píseň ze seriálu Cheers, která je v baru často zpívána). Ostatní z regulars navštěvují bar nejméně jednou týdně a udržují tak mezi sebou silné sociální vazby. Bar navštěvuje, méně často přesto opakovaně, i širší okruh lidí, ti patří mezi „širší rodinu“ regulars. Žádný příchod nováčka z řad expatů neprojde bez povšimnutí. Aktéři jsou většinou anglofonní skupinou migrantů, mohou zahrnovat Čechy za specifických podmínek: zkušenosti s anglofonní migrací, dlouhodobého přátelství s anglofonním migrantem. Regulars, tedy pravidelní návštěvníci baru vytváří společenství, které lze spojit metaforou rodiny, jako připodobnění jejich úzkých sociálních vztahů, méně častí návštěvníci pak mohou být vzdálenějšími příbuznými.

Pro aktéry je bar především místem a časem odpočinku, místo kde relaxují se svými přáteli. Nedochozí zde k žádnému incidentu, starosti a problémy jednotlivců se zde řeší s pochopením a shovívavostí. Pokud někdo potřebuje radu, obrátí se zde na své přátele, ale nejde sem za tímto účelem, nebo alespoň ne jen za tímto účelem. Neshody se zde řeší vtipem. Informace a drby, se zde šíří velmi rychle.

Instituce, kterou si zde expati vytvořili je pro ně velmi důležitá, což je vidět na jejich reakcích na změnu. Obzvláště usazeným, tedy nesvobodným členům, pro které bává jedinou sociální sítí mimo okruh rodiny, případně práce (jeden z regulars pracuje z domova a bar je tedy jedinou sociální sítí v ČR kromě vlastní rodiny). Část aktérů přiznává, že většina jejich sociálních aktivit se odvíjí zde, ať již v rámci fyzického prostoru baru nebo v rámci expat baru jako instituce, protože skupina společně vyvíjí volnočasové aktivity mimo fyzický prostor baru. Je to pro ně sociální pole, které může zastupovat to, co v zemi původu bývá širší rodina, spolužáci z vysoké školy atd. Je to pro ně „...místo, kde každý zná jejich jméno, kde je vždy rádi uvidí, kde mají všichni podobné starosti a kde si nikdo na nic nehraje“ (Cheers příloha č. 2).

Důležitost místa scházení a tedy prostoru baru dokresluje fakt, že aktéři odmítají změnu, všichni, kromě nového majitele, se vyjádřili, že kromě nepohodlných barových stoliček by zde neměnili nic. Po převzetí jiným majitelem jeden z regulars přebírá roli dozoru nad stanovenými pravidly, kterou do jisté míry dříve měla majitelka baru/ barmanka. Kontrolují prostor baru ze strategického místa a zaznamenávají příchozí a neznámé tváře podrobují iniciačnímu procesu. Když se jejich člen rozhodne po převzetí baru místo měnit, změnu „sabotují“.

Expaté neznají žádný psaný seznam expat barů, ale zdá se, že existenci takového

veřejného seznamu nevidí jako žádoucí. Nemají zájem takovou kategorii podniků inzerovat, nejedná se podle nich o veřejnou kategorii. Expat bar je pouze pro insidery, pro vlastní komunitu do které, když patříte, dozvíte se, kam jít od svých přátel, ale pro ostatní má zůstat nepoznáán.

8.2. Interpretace expat baru v kontextu teorií

Bar, jako místo kde se pije alkohol má jistě svá specifika, umožňuje blízkost a utužují se zde sociální vazby. Tento aspekt je v expat baru silnější, díky skutečnosti, že je ostrovem expatů v moři majoritní společnosti. Foxové (2004) pravidlo družnosti je v tomto případě také více než zřejmé a do jisté míry se dá mluvit i o egalitářském prostředí, nebo spíš prostředí s jinými sociálními statusy než v okolním světě. O pravidle vítání se zde zmiňují několikrát a zdá se, tedy že i zde můžeme toto pravidlo potvrdit. Kromě velmi příhodné přezdívky „Grampy“ ovšem nemůžeme potvrdit pravidlo přezdívek. Speciální kódovaná mluva zde také do jisté míry funguje, ale není nijak výrazná.

Bar je místem kde si regulars udržují svou identitu migranta a tedy zde můžeme uvažovat o stejné funkci, jako našla Tilki (2006) v irských hospodách v Londýně. Na druhou stranu zde není konzumace alkoholu v žádném případě přílišná a zdraví ohrožující, zde bych tuto situaci vysvětlila větší spokojeností a integrací regulars v přijímající společnosti, zatím co Irům v práci Tilky (2006) jejich nová pozice v migraci přináší frustraci.

Jako většina míst kde se pije, obzvláště se staršími hosty, je i tento bar silně genderově nevyrovnaný, což dokresluje jediný ženský informátor, i když je mezi regulars žen víc, je jich stále výrazná menšina. Bar má jednoznačnou společenskou funkci, vytváří a udržuje aktérům sociální sítě. Můžeme mluvit i o informační funkci aktérů, kde si předávají informace především o legislativě, i když tato funkce není primární.

S ohledem na zvažované teorie bych rodinu regulars označila za transnacionální migranty, kteří mají sociální sítě rozprostřené mezi minimálně dvěma sociálními prostory: kteří se etablojí na pozadí specifické transnacionální sociální sítě vázané namísto expat baru. V expat baru vzniká transnacionální sociální identita, která odkazuje jak k zemi původu, respektive k anglofonnímu původu, ale zároveň je fyzicky v přijímající společnosti. Tato identita etabloje migranta a zároveň mu přináší know-how.

Na adaptaci regulars můžeme nahlížet ve smyslu Berryho (1997) čtyř adaptačních strategií v přijímající zemi. Můžeme je posuzovat ve vztahu k adaptaci jako migranty snažící se udržet svou identitu anglofonního migranta, s čímž jim expat bar jednoznačně

pomáhá, svoji expatskou identitu si zde potvrzují. Dochází zde tedy k separaci (Berryho 1997). Sice jsou regulars i do určité míry integrováni vzhledem k dlouhodobému intimnímu vztahu s osobou z majority (tři z nich jsou v manželském, nebo dlouhodobém svazku s příslušníkem majority, 3 z nich v takovém dlouhodobém svazku byli a pouze dva nebyli ve svazku s příslušníkem majority) a někteří v oblasti pracovní (tři pracují v amerických nebo mezinárodních společnostech). V této integraci jim ovšem bar v žádném ohledu nepomáhá.

Regulars se do jisté míry integrují do majority, svým transmigrantským způsobem a to jen v určitých strukturách svým specifickým způsobem. Disponují svými transnacionálními sítěmi, ale zároveň mají i sítě v majoritní společnosti a to především zmíněného partnera a práci, ale zpravidla i další. Necítí nutnost se zařadit plně do majoritní společnosti. Rozpor pak způsobuje vznik specifických transnacionálních institucí. Ale právě díky instituci expat baru nemají nutnost se integrovat zcela.

Na rozdíl od literatury tvrdím, že expat bar umožňuje intimitu regulars. Regulars mají potřebu uzavřít svoji transnacionální společnost skrze bar, mají potřebu teritorializace.

Literatura:

- Berry, John, W.; (1997): *Lead Article Immigration, Acculturation, and Adaptation*. Queen's University, Ontario, Canada.
- Bourdieu, Pierre (1998): *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- Fox, Kate (2004): *Watching the English - The Hidden Rules of English Behaviour* HODDER & STOUGHTON, London.
- Gärtner, Michal; Drbohlav, Dušan (2012): *Akultura expatriotů v českém prostředí (vyšší manažeři versus český lid)*. In: *Český lid - etnologický časopis*, vol. 99, no. 4. Str. 385 – 406.
- Hanzlíková, Lucie (2012): *Život v České republice očima anglicky mluvících cizinců – expatriantů v Praze: bydlení a sídelní rozmístění*. In: *Diverzita etnických menšin: Prostorová dilokace a kultura bydlení*. Str. 47-50.
- Haukanes, Haldis (2004): *Velká dramata - obyčejné životy*. Postkomunistické zkušenosti českého venkova, Sociologické nakladatelství (SLON), Praha.
- Heckmann, Friedrich. (1999): *Integration policies in Europe: National differences and/or convergence?* EFFNATIS Working paper 28. European Forum for Migration Studies, Institute at the University of Bamberg. November 1999.
- Hrdličková, Lucie (2008): *Pohled Američanů na českou společnost*. In *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Str. 53-81.
- Hiershová, Jana (2010): *Životní strategie občanů USA žijících v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mirjam Moravcová.
- Chvátalová, Lenka (2009): *Národní identita USA mimo USA: výzkum národní identity Američanů v Evropě (ČR a Švédsko)*. Diplomová práce Praha FSV UK.
- Kandert, Josef (2004): *Každodenní život vesničanů středního Slovenska v 60. až 80. letech 20. Století*, Karolinum 2004.
- Matesová, Kateřina (2013): *Charles University International Club a jeho role v procesu vytváření pozice ve strukturách globalizované společnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Dana Bittnerová.
- Radyová, Věra (2006): *Francouzští manažery a jejich reflexe českého prostředí*. In: *Etnické komunity v české společnosti*. Praha: Ermat, s. 105 – 122.
- Sieglova, Dagmar (2008): *Vliv jazykového chování studentů USA na vztahy s představiteli české společnosti*. In *Etnické komunity v kulturním kontextu*. Str. 83-110.
- Šlechta, Jakub (2013): *Adaptace amerických přistěovalců v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Dana Bittnerová.
- Tilki, Mary (2006): *The social contexts of drinking among Irish men in London*. *Drugs*:

education, prevention and policy, 13,3 s. 247-261

- Tolarová, Blanka. (2006): Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace? Biograf (39): 107 odst.
- Tollarová, Blanka, Klavačová, Petra (2009): *Strategie zvládnání nerovností imigranty žijícími v České republice*. Pp. 108-159 in. Šanderová, Šmídová. Sociální konstrukce nerovnosti pod kvalitativní lupou. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Turner, Victor (2004): *Průběh rituálu*. Computer Press

Internetové zdroje:

- Český statistický úřad - Cizinci v ČR podle státního občanství 1994-2012 (31.12.)
Dostupné na: (http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001#.U3k9iHZAfjh).
- Český statistický úřad - Trvale a dlouhodobě usazení cizinci v ČR; 1985 - 2012 (31.12.)
Dostupné na: (http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001#.U3k9iHZAfjh).
- www.nelso.com
- www.expats.cz

Příloha č. 1 tabulka ČSU, graf

Příloha č. 2 text oblíbené písně regulars (Cheers)

Příloha č. 3 plánek expat baru